

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

**Návrh učebního textu z oborové didaktiky pro předmět Ekonomika
na středních odborných školách**

Ing. Monika Mojžíšová

**Závěrečná práce
2018**

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 25. 6. 2018

Monika Mojžíšová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práci PhDr. Mgr. Iloně Ďatko, Ph.D. za její odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování závěrečné práce.

ANOTACE

Tato práce Doplňkového pedagogického studia bude sloužit žákům středních škol pro lepší pochopení problematiky Evropské unie a poskytne jim podklady k výuce. Závěrečná práce žáky seznámí s historickým vývojem EU, jejími orgány a pravomocemi. Dále získají znalosti ohledně rozpočtu Evropské unie a přehled ohledně Evropských strukturálních a investičních fondů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Oborová didaktika, Evropská unie, strukturální fondy

TITLE

Proposal of Didactic Text of Subject Didactics for Economics on Specialized Schools

ANNOTATION

This work for the Complementary Pedagogical Study will serve the secondary schools students to better understand the European Union issues. It also will provide them the materials for studying. The work will inform the students with the historical evolution of the European Union, its authorities and competencies. Furthermore, the students will gain knowledge about the European Union budget and the European structural and investment funds.

KEYWORDS

Subject Didactics, European Union, Structural funds

OBSAH

ÚVOD	- 1 -
1 OBOROVÁ DIDAKTIKA	- 2 -
1.1 DIDAKTIKA	- 2 -
1.2 OBOROVÁ DIDAKTIKA	- 3 -
1.3 DIDAKTICKÉ ZÁSADY	- 4 -
1.4 DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY	- 5 -
1.5 VYUČOVACÍ PROCES	- 7 -
1.6 ETAPY VYUČOVACÍHO PROCESU	- 8 -
1.7 VYUČOVACÍ METODY	- 8 -
2 EVROPSKÁ UNIE.....	- 10 -
2.1 OBECNÉ INFORMACE O EU	- 10 -
2.2 HISTORIE EU	- 12 -
2.3 PRÁVOMOCI	- 17 -
2.4 PODMÍNKY PRO VSTUP DO EVROPSKÉ UNIE	- 20 -
2.5 ORGÁNY	- 21 -
2.5.1 <i>Evropský parlament</i>	- 22 -
2.5.2 <i>Evropská rada</i>	- 24 -
2.5.3 <i>Rada Evropské unie</i>	- 26 -
2.5.4 <i>Evropská komise</i>	- 28 -
2.5.5 <i>Soudní dvůr Evropské unie</i>	- 30 -
2.5.6 <i>Evropská centrální banka</i>	- 32 -
2.5.7 <i>Evropský účetní dvůr</i>	- 33 -
2.6 ROZPOČET EU	- 36 -
2.7 EVROPSKÉ FONDY	- 43 -
2.7.1 <i>Regiony soudružnosti</i>	- 44 -
2.7.2 <i>Strukturální fondy EU</i>	- 46 -
2.8 POSTAVENÍ ČR V RÁMCI EU	- 50 -
3 DIDAKTICKÝ ROZBOR.....	- 52 -
ZÁVĚR.....	- 55 -
POUŽITÁ LITERATURA.....	- 56 -

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Přehled vstupů jednotlivých členských států do EU	- 16 -
Tabulka 2: Předsednictví Rady EU	- 26 -

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Posloupnost pedagogických disciplín	- 2 -
Obrázek 2: Model vyučovacího procesu	- 7 -
Obrázek 3: Mapa s 28 členskými státy Evropské unie	- 11 -
Obrázek 4: Evropská unie znázorněna jako chrám	- 15 -
Obrázek 5: Předseda Evropského parlamentu Antonio Tajani	- 22 -
Obrázek 6: Logo Evropského parlamentu	- 22 -
Obrázek 7: Budova Evropského parlamentu ve Štrasburku	- 23 -
Obrázek 8: Předseda Evropské rady Donald Tusk	- 24 -
Obrázek 9: Budova Evropské rady	- 25 -
Obrázek 10: Logo Evropské komise	- 29 -
Obrázek 11: Předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker	- 29 -
Obrázek 12: Sídlo Evropské komise v Bruselu	- 29 -
Obrázek 13: Sídlo Soudního dvora Evropské unie v Lucemburku	- 31 -
Obrázek 14: Sídlo Evropské centrální banky ve Frankfurtu nad Mohanem	- 32 -
Obrázek 15: Sídlo Evropského účetního dvora	- 33 -
Obrázek 16: Logo Evropského účetního dvora	- 34 -
Obrázek 17: Rozpočtový proces v Evropské unii	- 38 -
Obrázek 18: Grafické znázornění struktury příjmů EU	- 39 -
Obrázek 19: Vývoj příjmů Evropské unie v letech 1970 a 2012	- 39 -
Obrázek 20: Víceletý finanční rámec 2014-2020	- 40 -
Obrázek 21: Grafické znázornění struktury výdajů v roce 2017	- 41 -
Obrázek 22: Porovnání kategorií výdajů dle víceletého finančního rámce	- 41 -
Obrázek 23: Přehled plateb a příjmů jednotlivých států do rozpočtu EU	- 42 -
Obrázek 24: Rozdělení ČR do statistických jednotek	- 45 -
Obrázek 25: Rozdělení ČR do regionů soudružnosti	- 45 -
Obrázek 26: Postavení ČR z hlediska čerpání z rozpočtů EU	- 51 -

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

EU	Evropská unie
OEEC	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EHS	Evropské hospodářské společenství
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
€	symbol společné evropské měny - eura
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
EHP	Evropský hospodářský prostor
ERM	evropský mechanismus směnných kurzů
EMU	Evropská měnová unie
HDP	hrubý domácí produkt
EIB	Evropská investiční banka
EP	Evropský parlament
ER	Evropská rada
COREPER	Výbor stálých zástupců
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
ECB	Evropská centrální banka
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům
EÚD	Evropský účetní dvůr
HND	hrubý národní produkt
DPH	daň z přidané hodnoty
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
ENRF	Evropský námořní a rybářský fond
NUTS	územní statistické jednotky
OP	operační program

ÚVOD

Důvodem vypracování této závěrečné práce bylo vytvořit návrh učebního textu pro předmět ekonomika vyučovaná na středních odborných školách. Vzhledem k tomu, že pro danou problematiku žádný ucelený materiál není k dispozici, tak cílem je vytvořit ucelený učební text. Návrh učebního textu se zaměřuje na Evropskou unii.

Práce je rozdělena na 2 části. Začátek práce se zabývá teorií oborové didaktiky, jelikož s předmětovou didaktikou souvisí. Učebnice mají pomáhat žákům při studiu, mají je informovat o probírané látce a tvořit podklad do vyučovací hodiny. Druhá část se zabývá samotnou problematikou Evropské unie, její historií, orgány, rozpočtem či strukturálními fondy.

Tematika Evropské unie je stále velice aktuální a dá se předpokládat, že i nadále bude. Důvodem je i skutečnost, že Česká republika je od 1. května 2004 součástí tohoto integračního společenství. Důvodem pro vznik integrace byla zejména obava z možného válečného konfliktu a rivalita mezi Francií a Německem, ale také politické a ekonomické důvody. Snahou byla potřeba obnovit průmysl, zemědělství či dopravu.

Cílem práce je vytvoření uceleného učebního textu zabývající se Evropskou unií pro potřeby žáků středních škol.

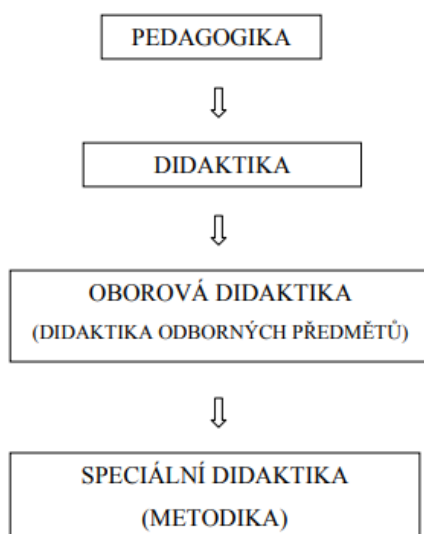

1 OBOROVÁ DIDAKTIKA

1.1 Didaktika

Didaktika, jejíž původ lze naleznout v řečtině, se dá shrnout jako umění vyučovat. Poprvé tento termín v souvislosti s pedagogikou použil až v 17. století W. Ratke, který ho prezentoval jako cestu učení. Dalším významným myslitelem byl Jan Amos Komenský, který ji označoval ve svém díle Didaktika velká jako všeobecné umění, jak naučit všechny všemu. Vnímal ji jako široký obor zabývající se například obsahem vzdělání, vyučovacími metodami a zásadami, organizací školské soustavy či mravní, náboženskou a tělesnou výchovou. Až v 19. století se didaktika vyčlenila z pedagogiky jako samostatný obor, který se zabýval teorií vyučování. Je samozřejmé, že přístup a pohled na tento vědní obor se mnohdy lišil. Svou roli na vnímání didaktiky hrály i tradice či sociálně-kulturní podmínky různých zeměpisných oblastí. [72]

Obrázek 1: Posloupnost pedagogických disciplín

Zdroj: [9]

Didaktika se dle J. Skalkové zabývá obsahem vzdělávání, ale stejně tak i jeho procesem, tj. vyučováním ze strany učitele a učením na straně žáka. [72]

Dále definoval didaktiku například J. Průcha [70] (s. 101), který ji chápe jako obecnou teorii o „*intencionálních procesech učení a vyučování a o obsazích a formách těchto procesů .ať se realizují ve školní třídě, nebo v podnikovém kurzu, při výcviku artistů aj.*“

Didaktika je podstatná pro celý vzdělávací proces. Důležitý je vyučovací cíl, obsah vzdělávání, podmínky a prostředky, didaktické principy, didaktické prostředky a výsledky vyučování nebo organizační formy a metody. [62]

Podstatné pro didaktiku je tzv. didaktický trojúhelník, který tvoří učitel, žák a učivo. Učitel a jeho kvalita je podstatná pro žáka, jelikož předává nové informace a poznatky žákovi. Žák od učitele přijímá informace a učivo. Učivo je předmětem toho, co předává učitel žákovi. Důležité je, aby byl zpočátku stanoven jasný cíl vzdělávacího procesu, dále také pomůcky, které mají pomoci usnadnit pochopení probíraného učiva a v neposlední řadě by měla být správně nastavena komunikace mezi žákem a učitelem. [61]

Didaktika se tedy zabývá teorií vyučování a učení v širším měřítku, obecněji. Ačkoliv se jedná o samostatnou vědní disciplínu, tak úzce souvisí s dalšími vědními obory. Jednat se může například o pedagogiku, pedagogickou psychologii, speciální pedagogiku či sociologii výchovy a vzdělávání. Vedle didaktiky se navíc rozvinuly dílčí disciplíny – oborové didaktiky.

1.2 Oborová didaktika

Zatímco obecná didaktika je obecnější, má větší rozsah a zabývá se vzděláváním a vyučovacím procesem obecně, tak oborová didaktika se týká přímo určitých oblastí či předmětů. Obě vědní disciplíny pomáhají objasnit proces vyučování a učení, a snaží se je zkvalitnit. Oborová didaktika se ale zaměřuje na určitou oblast. Bere v potaz specifikaci daného oboru, pro který je určena (například český jazyk, dějepis) a zároveň využívají poznatky z oborů jako je pedagogika, obecná didaktika či psychologie. Toto vyčlenění z obecné didaktiky je logické vzhledem k tomu, že každý předmět či obor má svá specifika a odlišnosti. V praxi se pak lze setkat například s didaktikou českého jazyka, didaktikou dějepisu či didaktikou matematiky. Je samozřejmé, že se bude lišit didaktika matematiky a například didaktika tělesné výchovy. Nejen předmět, pro který je didaktika určena, má vliv na podobu didaktiky. Svou roli hraje také stupeň školy, pro který je určena. [72]

Oborovou didaktiku definoval Z. Friedmann jako *„koordinující a integrující disciplínu zaměřenou na transformaci odborných poznatků do vyučovacího předmětu, kde cílem je získat schopnosti a dovednosti úspěšně organizovat a řídit vyučovací proces v technických a informačně technologických předmětech na základní škole.* Také upozornil, že Oborová didaktika je někdy nazývána jako technologie vzdělávání. [54]

1.3 didaktické zásady

Didaktické zásady jsou principy, které je potřeba dodržovat, aby došlo k úspěšnému a účinnému vzdělávacímu procesu. Tyto zásady zásadně ovlivňují výuku a vedou k jejímu zkvalitňování. Mezi didaktické zásady patří [9]:

- **Zásada názornosti**

Zjednodušeně lze říci, že by měli učitelé používat při výkladu učiva názorné ukázky. Jsou doporučeny téměř ve všech etapách vyučovacího procesu. Nejen, že názorné ukázky pomohou s udržení pozornosti žáka, ale také mohou více podněcovat žáky k aktivitě a zejména jim pomoci při zapamatování učiva.

- **Zásada uvědomělosti a aktivity**

Zásada uvědomělosti a aktivity je velmi důležitá proto, aby žák mimo jiné věděl, proč se učí, jaký je smysl učení, co je jeho cílem. Učitel by měl žáka motivovat, vysvětlit mu, jaké má učení probírané látky smysl a co mu přinese. I z toho důvodu obvykle učitel hned na začátku hodiny upozorní žáky na téma probíraného učiva a co je cílem. Žákům by měl nejen vyložit nové učivo, ale uvádět příklady, aplikovat učivo v praxi, ale také se snažit provázat učivo s jinými předměty.

Žák by měl být veden k tomu, aby se snažil získat nové vědomosti a měl aktivní přístup k učení. Měl by být motivován k samostatné práci i prostřednictvím různých úkolů či seminárním pracím. Následně by měl učitel žáky kontrolovat, zda učivu skutečně porozuměli. V případě nepochopení by měl látku znovu vysvětlit a zopakovat.

- **Zásada soustavnosti**

Žáci by měli znát cíl a smysl probíraného učiva a zároveň by měli učitelé žákům předávat informace v logickém řazení, aby na sebe logicky navazovalo. Pro úspěšné vzdělávání je důležité, aby se žáci systematicky připravovali na hodinu a průběžně se učili probíranou látku. Žák se těžko může naučit nové učivo, když na sebe mnohdy navazuje, pokud nezná předchozí látku.

- **Zásada přiměřenosti**

V rámci zásady přiměřenosti by měly být zohledněny možnosti a schopnosti žáka. Měl by být zohledněn jeho věk, zdravotní stav, učitel by měl postupovat obsahem i rozsahem učiva od nejjednoduššího k nejtěžšímu, volit vhodné metody výuky právě s ohledem na žáka. Měl by být uplatňován individuální přístup, jelikož každý žák je jiný.

Samozřejmě, že není vždy jednoduché tento přístup plně aplikovat, i vzhledem k nastavení vzdělávacího systému v ČR, kdy mimo jiné má učitel ve třídě například 30 dětí, tak nelze předpokládat, že ke každému bude přistupovat individuálně. I přesto, že je tento přístup pro samotného učitele velmi náročný, měl by se ale co nejvíce snažit tuto zásadu aplikovat v praxi.

- **Zásada trvalosti**

Zásada trvalosti souvisí s tím, že by si žáci měli učivo trvale zapamatovat, nejen si ho zapamatovat krátkodobě. K tomu, aby si žák látku dlouhodobě zapamatoval, je potřeba pravidelné opakování učiva či praktické příklady z praxe. I z toho důvodu učitelé opakují obvykle na začátku každé hodiny probírané látky z předchozích hodin, stejně tak na konci vyučovacích hodin či zadávají žákům domácí úkoly. Je všeobecně známé, že dochází k trvalejšímu zapamatování vědomostí, pokud žák danému učivu rozumí, než když se ho mechanicky naučí nazpaměť.

- **Zásada spojení teorie s praxí**

Tato zásada představuje spojení teorie s praktickou oblastí, kdy by žáci měli být schopni nově získané vědomosti umět aplikovat v praxi. Bohužel na většině českých škol se tato zásada moc neaplikuje. Školy jsou kritizovány, že učí pouze teoreticky, učivo neaplikují v praxi a spíše lpí na prostém odříkání definic. Na některých školách, zejména středních odborných, mají žáci během školního roku povinné praxe ve firmách, kde by si měli vyzkoušet teorii ve skutečném pracovním světě. Takovéto praxe jsou obvykle pro žáky přínosem, kdy jim pomohou více si osvojit nové znalosti. Školy by tedy měly dbát na praktickou stránku výuky a snažit se spolupracovat s podniky.

- **Zásada zpětné vazby**

Zásada zpětné vazby je ve vzdělávacím procesu velmi důležitá. Spočívá v tom, že by měl učitel zjišťovat, zda žáci rozumí probíranému učivu. Na základě výsledků tohoto zjišťování může znovu vysvětlit probíranou látku, zvolit jinou vyučovací metodu či poupravit tempo výuky.

1.4 Didaktické prostředky

Didaktické prostředky jsou předměty, které pomáhají žákům při výuce. Učitel by měl vždy zvolit prostředky, s ohledem na charakter a specifikum daného předmětu. Didaktické prostředky lze rozlišit na materiální a nemateriální. Obvykle se při výuce používá kombinace

těchto prostředků. Mezi nemateriální se řadí vyučovací metody či zásady. Mezi materiální didaktické prostředky naopak patří učebnice, výukové počítačové programy, školní prostředí (výukové sály, učebny, laboratoře), potřeby (sešity, pravítka), zařízení, technika (počítače, videorekordéry, tabule). Mezi nejtradičnější didaktický prostředek patří učebnice.

Učebnici definoval Průcha (str. 13) jako [71], „*prostředek vyučování a učení v knižní formě, ve kterém jsou určitá odborná témata a okruhy daného předmětu metodicky uspořádány a didakticky ztvárněny tak, že umožňují učení. Vychází z obsahové normy učebních osnov a vymezuje a konkretizuje obsah a rozsah daného vyučovacího předmětu v daném postupném ročníku.*“

Od učebnic se očekává, že budou srozumitelné a jasně formulované, budou mít určitou jazykovou i stylistickou úroveň, budou přehledné, názorné, odborné, budou podněcovat v žácích zájem, jejich obsah bude v souladu se školními osnovami a zároveň budou vyrobeny tak, aby byly trvanlivé a neničil se jejich vzhled.

Pokud jde o vzhled, tak se už lze v praxi setkat nejen s tradiční podobou učebnic, ale také se začínají rozšiřovat e-učebnice. Obě formy učebnic mají své výhody i nevýhody a záleží na škole, kterou formu upřednostní. E-učebnice jsou pro žáky mnohdy zajímavější, interaktivnější, zpestří jim učení, obsahují velké množství informací, ale zároveň mají i své nevýhody. E-učebnice jsou dražší a je větší riziko poničení.

Pokud se jedná o klasickou podobu učebnic, tak mají velkou výhodu v tom, že je lze užívat téměř v jakémkoli prostředí, ale mnohdy jsou psány ne příliš pro žáky zajímavým způsobem, jsou neskladné a objemné.[53]

Učebnice plní celou řadu funkcí. Mimo jiné pomáhají i samotnému učiteli, například pro určení posloupnosti učiva či obsah látky, kterou mají ve výuce probírat. Podstatnou roli mají učebnice zejména pro žáky, jimž slouží nejen jako podklad pro vzdělávání. Funkce učebnic je zjednodušeně účel, který má učebnice plnit.

Jeden z těch, kdo nejpodrobněji popsal funkce učebnice, je ruský autor D. Zujev. Ve své knize uvedl následující funkce učebnic [77]:

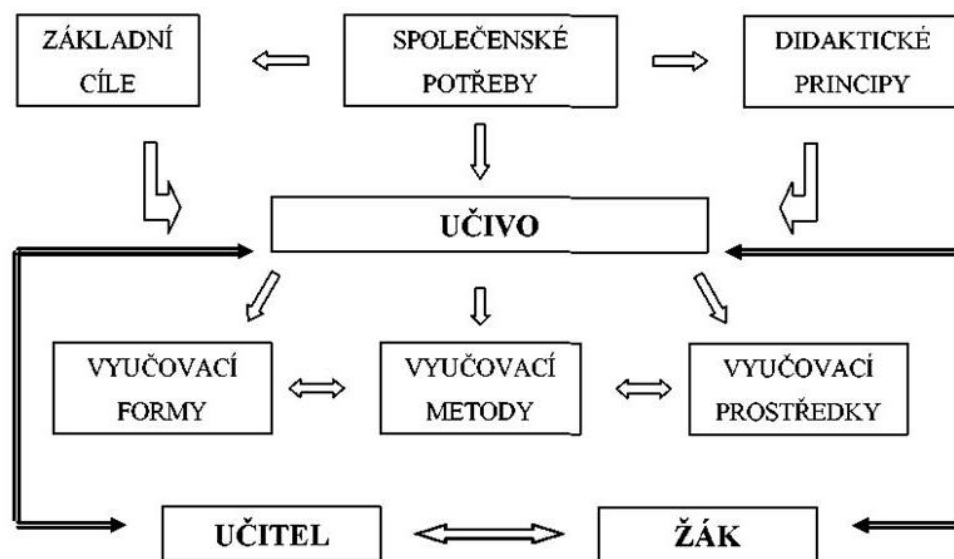
- **Informační** – učebnice poskytuje žákům nové informace, tvoří podklad pro výuku
- **Systematizační** – v učebnici jsou informace uspořádány do logické struktury dle obsahu učiva či dle jednotlivých školních ročníků
- **Sebevzdělávací** – učebnice podněcuje žáky k učení a samostatné práci

- **Koordinační** – je podporováno používání učebnice s dalšími pomůcky
- **Integrační** – pomáhá propojovat informace z různých zdrojů
- **Transformační** – pomáhá žákům poskytnout srozumitelné informace z různých odborných vědních oborů ve srozumitelné a pro ně jednodušší formě
- **Rozvojově výchovná** – učebnice pomáhá rozvíjet osobnost žáka a zároveň ho vychovává
- **Zpevňovací a kontrolní** – pomáhá žákům k lepšímu zapamatování učiva a prostřednictvím různých cvičení a úkolů i praktickému použití

1.5 Vyučovací proces

S didaktikou je úzce spjat pojem výuka a vyučovací proces. Jednu z definic výuky uvedla L. Zormanová [76] (str. 21), která ji definuje jako „základní a nejvýznamnější formu vzdělávání, je to sociální systém, ve kterém různé prvky (učitel, žák, učivo) v určité relaci a dochází k vlivu z vnějšku.“

Obrázek 2: Model vyučovacího procesu

Zdroj: [9]

Vyučovací proces je jakási forma spolupráce mezi učitelem a žákem, kdy učitel by měl vést a být jakýmsi vůdcem vyučování a žák by od něj měl přijímat informace a učit se. Jednu z definic vyučovacího procesu uvedla L. Zormanová [76] (str. 21) a popisuje ji jako „proces, do kterého vstupují učitel, žák a obsah vzdělávání (neboli učivo) za účelem splnění výchovně-vzdělávacích cílů. Probíhá za nějakých podmínek, kde subjekty vstupují do vzájemných vztahů. Učitel musí vycházet z obsahu vzdělávání, ale přizpůsobit se také zpracování učiva tak, aby to bylo vhodné

pro žáky. Žáci přijímají učivo a zpracují si ho v mozku do podoby, které rozumějí, v souvislosti s jejich osobními zkušenostmi.“

Vzdělání je již ukončený proces, kdy si žák osvojil dané vědomosti, dovednosti či návyky a postoje.

1.6 Etapy vyučovacího procesu

Vyučovací proces má několik fází, kterými jsou [54]:

- 1) **Motivace žáka** – tedy jakási vnitřní pohnutka žáka, která povede k dosažení určitého cíle. V tomto případě je snaha osvojit si určité znalosti či informace a příprava na ně. Lze ji podnitit například pochvalou či povzbuzením
- 2) **Expozice** – nové učivo. Žáci si prostřednictvím učitele snaží osvojit nové poznatky a znalosti. Učitel by měl zvolit správný způsob, jak žákům učivo předat. Lze tak učinit například výkladem, přednáškou, diskuzí, zadáním různých projektů či brainstormingem. Vyučující by měl zvolit způsob expozice s ohledem na předmět a specifikaci učiva, ale také s ohledem na schopnostech žáků.
- 3) **Fixace, aplikace** – v této fázi dochází k upevnění znalostí, kde je cílem více ukotvit nové učivo. To je možné například jeho opakováním či aplikací v praxi či na různých modelových situacích
- 4) **Klasifikace** – v této závěrečné fázi dochází k prověřování výsledků vzdělávání. To lze různými způsoby, například ústním či písemným zkoušením, rozhovorem, dotazníkem či různými didaktickými testy, výkresy apod.

1.7 vyučovací metody

Vyučovací metody jsou postupy, které učitel využívá při výuce, aby dosáhl určitého cíle. Učitel by měl zvolit vhodné vyučovací metody s ohledem na charakter předmětu a možnosti žáků. Použití vhodně zvolených vyučovacích metod je důležité pro správné předání učiva žákům a zvýšení efektivity vzdělávání.

Vyučovacích metod existuje nepřeberné množství a různě se člení. Metody vyučování se člení dle různých hledisek. Tato práce se bude zabývat rozdělením dle J. Maňáka, který rozlišuje vyučovací metody na klasické, aktivizující a komplexní. [64]

Klasické vyučovací metody se rozlišují na:

- **Metody slovní** – do těchto druhů metod patří vyprávění, výklad, přednáška, vysvětlování, rozhovor či práce s textem

- **Metody názorně-demonstrační** – jsou důležité z hlediska praktického poznávání a názornosti. Lze sem zařadit předvádění a pozorování, využívání názorných obrazů či inštruktáž
- **Metody dovednostně-praktické** spočívají zejména v procvičování a tím pádem k lepšímu zapamatování učiva. Jedná se o napodobování dle příkladu či experimentování a laboratorní práce

Mezi aktivizující metody lze zařadit:

- **Diskuze** – jsou důležité, aby žáci byli schopni argumentovat a umět obhájit svůj názor
- **Situační metody**, kdy jsou žákům představeny nějaké situace
- **Inscenační metody**, kdy žáci sami vytvoří a vystoupí s vlastními prezentacemi
- **Didaktické hry**

Do komplexních metod patří:

- Frontální (hromadná) výuka
- Skupinová a kooperativní výuka
- Partnerská výuka neboli práce ve dvojicích
- Individuální výuka
- Samostatná práce
- Kritické myšlení
- Brainstorming neboli „bouře mozků“ [10][64]

2 EVROPSKÁ UNIE

Obecně lze říci, že EU je nadstátní integrace, jehož součástí je vysoký stupeň politického i ekonomického sjednocení. Je založena mezinárodními smlouvami, kde členské státy na ni přenesly dobrovolně část svých pravomocí. Evropská unie má vlastní orgány, pravomoci, právní řád, finanční zdroje.

Mezi hodnoty, které EU uznává, patří mimo jiné demokracie, rovnost, tolerance, lidská důstojnost, spravedlnost, ochrana míru či nepřístupnost diskriminace.

2.1 Obecné informace o EU

Cíle

Po nastudování této kapitoly budete mít základní přehled o Evropské unii.

Klíčová slova

Členské státy, Euro, Evropská měnová unie, Schengenský prostor.

Evropská unie je k roku 2018 tvořena 28 členskými státy, kterými jsou Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království Velké Británie, Španělsko a Švédsko.

Obrázek 3: Mapa s 28 členskými státy Evropské unie

Zdroj:[50]

Zvláštní postavení má nyní Spojené království, jelikož v roce 2016 se v referendu o členství Spojeného království v Evropské unii vyjádřilo pro vystoupení z EU. V současné době má stále status členské země EU, ale prochází procesem vystoupení, které upravuje Smlouva o Evropské unii.

Oficiální měnou Evropské unie je euro, které má symbol €. Státy, které jsou součástí Evropské měnové unie, a platí tedy eurem, spadají do tzv. eurozóny. Takovýchto zemí je převážná většina – konkrétně 19. Země, kde není euro oficiální měnou, ale stále využívají svou národní měnu, jsou vedle České republiky, také Bulharsko, Chorvatsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Švédsko. Vedle toho Dánsko a Spojené království Velké Británie mají výjimku.

Základem vzniku Evropské unie byl rok 1951, kdy dohodou mezi Francií, Německem, Itálií a zemí Beneluxu vzniklo Evropské společenství uhlí a oceli. Více o této události je popsáno v následující kapitole.

V souvislosti s Evropskou unií je často zmiňován tzv. Schengenský prostor. Ten vznikl v roce 1985, kdy Belgie, Francie, Německo, Lucembursko a Nizozemsko podepsalo Schengenskou dohodu. Poté následovalo jeho postupné rozšiřování až do dnešní podoby, kdy Schengenský prostor zahrnuje téměř všechny členské státy Evropské unie (Kypr, Irsko, Spojené království) a dokonce i další přidružené nečlenské státy (např. Island, Norsko, Švýcarsko či Lichtenštejnsko). [52]

Schengenský prostor představuje prostor bez vnitřních hranic, který umožňuje volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Vedle toho také vízovou, azylovou, policejní, celní a justiční spolupráci členských států. Chráněny jsou vnější hranice Schengenského prostoru. Značnou a určitě ne jedinou výhodou je, že občané členských států mohou volně cestovat v rámci zemí „schengenu“, kde nejsou podrobovány pasovým kontrolám na vnitřních hranicích.

Kontrolní otázky

- *Kolik členských států tvoří Evropskou unii?*
- *Jaká je oficiální měna a kolik států ji využívá?*
- *Jaká je podstata Schengenského prostoru?*

Cvičení a úkoly

- *Jaká je situace České republiky ohledně přijetí eura?*
- *Se spolužáky se pokuste najít symboly Evropské unie, popište jejich podobu a význam*

2.2 Historie EU

Cíle

Po nastudování této kapitoly se budete orientovat v historii Evropské unie a dozvíte se podmínky pro vstup do eurozóny.

Klíčová slova

OEEC, ESUO, EHS, Římské smlouvy, EUROATOM, Jednotný evropský akt, Evropský hospodářský prostor, Maastrichtská smlouva, Smlouva o Evropské unii, Maastrichtská kritéria, Amsterdamská smlouva, Smlouva z Nice, Lisabonská smlouva.

Integrační tendence nezačaly až se vznikem Evropské unie, ale samozřejmě mnohem dříve, například již za vlády Jiřího z Poděbrad nebo v roce 1929, kdy francouzský ministerský

předseda Aristide Briand na Shromáždění Společnosti národů navrhoval zřízení Evropského federativního svazu s vlastními orgány. Za další integrační myšlenky lze považovat například Marshallův plán, dále návrh Winstona Churchilla vytvořit Spojené státy evropské či od roku 1948 celní unii v zemích Beneluxu. [55]

V roce 1948 vznikla Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla o 12 let později přejmenována na Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Cílem byla úzká hospodářská spolupráce po ukončení Marshallova plánu a vybudování evropského společenství. [63]

V témže roce jako OEEC vznikla také Všeobecná dohoda o clech a obchodu nazývaná zkratkou GATT. A o rok později, tedy v roce 1949 byla založena Rada Evropy. Jejím cílem byla podpora hospodářského a sociálního pokroku a ochrana lidských práv. [63]

Významný pro vznik Evropské unie byl duben 1951, kdy Francie, tehdejší Západní Německo, Itálie a země Beneluxu (Belgie, Nizozemsko, Lucembursko) uzavřeli Smlouvu o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Cílem byl společný trh uhlí a oceli, zajištění míru, rozvoj hospodářství a zaměstnanosti. [63]

V březnu 1957 byly podepsány tzv. Římské smlouvy – Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství a Smlouva o založení Evropského společenství atomové energie. [5]

Cílem Evropského hospodářského společenství (EHS) byla hospodářská integrace, vytvoření společného trhu založeného na volném pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Právě toto společenství položilo základy celní unie. V roce 1992 pak bylo přejmenováno na zkráceně Evropské společenství.

Snahou druhé z Římských smluv, tedy Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství atomové energie bylo zejména mírové využití jaderné energie a zlepšení životní úrovně. Toto společenství je známé také pod zkratkou EUROATOM. [5]

V roce 1987 vznikl **Jednotný evropský akt**, který revidoval všechny zřizovací smlouvy a rozšiřoval kompetence. Cílem bylo vytvořit jednotný vnitřní trh, přiblížit měnové a rozpočtové politiky jednotlivých zemí. [58]

V roce 1994 byl vytvořen **Evropský hospodářský prostor (EHP)**, jehož součástí bylo Finsko, Island, Norsko, Švédsko, Rakousko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko (státy Evropského společenství volného obchodu). Snahou bylo rozšíření společného trhu. Následovalo několik vln rozšiřování. [58]

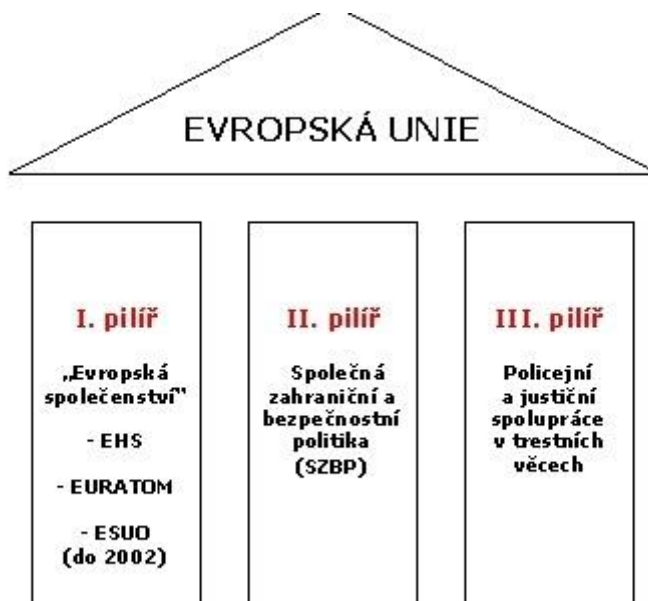
Významným milníkem pro vznik Evropské unie byl listopad 1993, kdy vstoupila v platnost **Maastrichtská smlouva**, která novelizovala Smlouvy o založení Evropského společenství a zejména vznikla **Smlouva o Evropské unii (SEU)**. V rámci Maastrichtské smlouvy byly zejména definovány podmínky pro přijetí společné měny eura (Maastrichtská kritéria) nebo také bylo stanoveno, že smlouva, která se schvaluje, musí být schválena i členy zemí, a to buď parlamentem, nebo referendem po občanech. [69]

Maastrichtská kritéria lze rozdělit na 2 oblasti[69]:

- **fiskální kritéria** neboli kritéria dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Sem patří:
  - **kritérium veřejného deficitu** – poměr schodku veřejného rozpočtu k HDP nesmí překročit 3 %
  - **kritérium hrubého veřejného dluhu** – poměr veřejného dluhu k HDP nesmí překročit 60 %
- **měnová kritéria**, mezi která patří:
  - **kritérium cenové stability** – členská země musí dlouhodobě vykazovat udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace – poměří se k nejdisciplinovanějším zemím
    - Průměrná míra inflace sledovaná během jednoho roku nesmí překročit o více než 1,5 % průměrnou roční míru inflace tří zemí EU s nejnižší inflací
  - **kritérium stability dlouhodobých úrokových sazeb** – toto kritérium se měří na základě sazeb dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů
    - *Průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba nesmí v průběhu jednoho roku před šetřením překračovat o více než 2 % průměrnou úrokovou sazbu tří zemí EU s nejnižší inflací*
  - **kritérium stability kurzu měny v ERM** – schopnost udržet stanovené rozpětí měny v ERM bez devalvace nejméně po dobu dvou let před šetřením – mechanismus, kdy jsou mezi sebou měny provázány

V souvislosti s Maastrichtskou smlouvou je Evropská unie znázorňována jako chrám o 3 pilířích. Ten je znázorněn na obrázku 4.

Obrázek 4: Evropská unie znázorněna jako chrám

Zdroj: [75]

První pilíř tvoří Evropská společnost, který představuje společné právo EU, jehož součástí je i fungování orgánů Evropské unie. Jedná se například o společnou zemědělskou unii, společnou obchodní politiku, ekologickou politiku, vzdělávání a kulturu, dopravní a sociální politiku. Druhý pilíř je tvořen Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou, kde členské státy vystupují jednotně. Týká se spolupráce v zahraniční politice, bezpečnostní politiky, demokracie a lidská práva. Poslední pilíř je Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, kde mimo jiné vznikl institut Evropského ombudsmana. Zabývá se otázkou pašování drog, obchodování se zbraněmi, terorismem, korupcí, organizovaným zločinem či zločiny proti dětem. [75]

V roce 1999 vstoupila v platnost **Amsterdamská smlouva**, která znamenala hlavně úpravu Maastrichtské smlouvy, kde byly přečísleny její články. Dále byly do smlouvy o ES zahrnuty Schengenské úmluvy, které popisují principy Schengenského prostoru a staly se tak součástí práva EU.

O čtyři roky později začala platit **Smlouva z Nice**, která představovala zejména institucionální změny, dále například přidělovala Evropské radě právo pozastavit určitá práva členskému státu, který by porušoval základní lidská práva. Součástí této smlouvy byla také Listina základních práv EU. [63]

V roce 2007 byla podepsána **Lisabonská smlouva**, která pozměnila Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. V platnost vstoupila o dva roky později, tedy v roce 2009. Na základě ní vznikly dvě smlouvy se stejnou právní silou, a to Smlouva o evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie. Poslední zmíněná nahrazuje Smlouvu o založení Evropského společenství. Lisabonská smlouva například rozšířila pravomoci Evropského parlamentu nebo řeší dobrovolné vystoupení členského státu z Unie. Mezi cíle Evropské unie dle Lisabonské smlouvy patří podpora míru a blahobytu obyvatel, ochrana hranic, přistěhovalectví, volný pohyb osob, boj proti zločinnosti, udržitelný rozvoj, vnitřní trh, ochrana životního prostředí, zaměstnanost, konkurenceschopnost, vyvážený hospodářský růst, boj proti diskriminaci, ochrana práv dítěte, rovnost mužů a žen, solidarita mezi státy, regionální soudružnost. Dále také mír, demokracie, vymýcení chudoby či bezpečnost. [23]

Tabulka 1: Přehled vstupů jednotlivých členských států do EU

1952 (ESUO)	Německo
	Francie
	Itálie
	Belgie
	Lucembursko
	Nizozemsko
1973	Velká Británie
	Irsko
	Dánsko
1981	Řecko
1986	Španělsko
	Portugalsko
1995	Švédsko
	Rakousko
	Finsko
2004	Česká republika
	Slovensko
	Slovinsko
	Polsko
	Estonsko
	Kypr
	Litva
	Lotyšsko
	Maďarsko
	Malta
2007	Bulharsko
	Rumunsko
2013	Chorvatsko

Zdroj: vlastní zpracování dle [52]

V současné době má Evropská unie 28 členských států, 19 z nich jsou zároveň členem eurozóny. Země, které mají zájem přistoupit do Evropské unie a v současné době integrují právní předpisy EU do vnitrostátních právních předpisů, jsou Albánie, Makedonie, Černá Hora, Srbsko a Turecko. [52]

Kontrolní otázky

- *Které země a kdy daly základ vytvoření EU?*
- *Jaké podmínky musí splnit stát, aby mohl užívat společnou evropskou měnu, a v které smlouvě jsou ukotveny?*
- *Kdy došlo k největšímu rozšíření Evropské unie?*
- *V kterém roce se stala Česká republika členským státem?*
- *Který stát přistoupil jako poslední?*

Cvičení a úkoly

- *Zjistěte, jak ČR plní Maastrichtská kritéria?*
- *Zamyslete se nad výhodami a nevýhodami společné měny, запиšte si je do sešitu a diskutujte o nich společně se spolužáky*
- *Pokud byste mohli sami rozhodnout o členství České republiky v Evropské unii, jak byste se rozhodli? Svůj názor zdůvodněte*

2.3 Pravomoci

Cíle

Po prostudování této kapitoly budete znát pravomoci EU, které jí byly svěřeny členskými státy.

Klíčová slova

Pravomoci, zásada subsidiarity, zásada proporcionality.

K dosahování cílů Evropské unie jí musí být svěřené pravomoci. Pravomoci musí být EU svěřeny členskými státy, jelikož EU nemá možnost sama rozhodovat o svých pravomocech. Pravomoci, které jsou Evropské unii nesvěřené, náleží členským státům.

Dělí se na 3 typy [15]:

Výlučné pravomoci – Evropská unie má v tomto případě v podstatě monopol na tvorbu pravidel. Členské státy mohou vytvářet závazná pravidla pouze, pokud jim to EU svěří, případně k provedení unijních pravidel. Jedná se například o oblast zahraničního obchodu, cel či měnové politiky pro země eurozóny.

Sdílené pravomoci – členské státy vykonávají legislativu v rozsahu, v jakém ji nevykonala EU, kdy neexistuje společná evropská úprava. Lze sem zařadit zemědělství a rybolov, dopravu, ochranu životního prostředí, sociální politiku, hospodářskou soutěž, daně nebo ochranu spotřebitele.

Koordinační (podpůrné, doplňkové) pravomoci – v případech kdy EU podporuje politiku jednotlivých členských zemí, ale hlavní kompetence zůstávají v pravomoci členských států. Evropská unie je tedy pouze podporuje. Jedná se například o oblast zaměstnanosti, vzdělání, vědy a výzkumu, hospodářské politiky, ochrany veřejného zdraví či kultury. Vláda si na své národní úrovni sama určí například výši minimální mzdy, nebo zda bude v restauračních zařízeních zakázáno kouření

Obecně se při svěřením pravomocí uplatňují tři zásady – subsidiarity, proporcionality a **trvalost svěřením pravomocí**. **Zásada subsidiarity** znamená, že orgány EU zasahují až tehdy, když jednotlivé státy nemohou zajistit stanovené cíle a pokud může být dosaženo cíle lépe na úrovni EU. **Princip proporcionality** spočívá v tom, že pravomoci Evropské unie nepřekročí rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů. Uplatňuje se, pokud je to vhodné, nutné a přiměřené.[15]

Kontrolní otázky

- *Jaké pravomoci EU znáte?*
- *Co je podstatou principu subsidiarity?*
- *V čem spočívá princip proporcionality?*

Cvičení a úkoly

- *Vyplňte následující test zaměřený na opakování učiva z předchozích kapitol. Každá otázka má pouze jednu správnou odpověď.*
  - *Kdy a kde byla podepsána Lisabonská smlouva*
    - a) V Bruselu 8. 5. 2006*
    - b) V Lisabonu 13. 12. 2007*
    - c) V Lisabonu 1. 2. 2008*

- *Kdy vstoupilo ČR do EU?*
- *V kterém roce vstoupil do EU Island?*
  - a) 2004
  - b) 2005
  - c) 2007
  - d) *Není členem*
- *Jaká píseň je Hymnou EU?*
  - a) *Óda na radost, 9. symfonie od Ludwiga van Beethovena*
  - b) *Novosvětská symfonie od Antonína Dvořáka*
  - c) *Te Deum od George Friedricha Händela*
- *Kolik zlatých hvězd je na vlajce EU?*
  - a) 28
  - b) 12
  - c) 16
- *Kdy se slaví Den Evropy?*
  - a) 12. března
  - b) 20. listopadu
  - c) 9. května
- *Ve kterém roce se EU rozšířila o Švédsko?*
  - a) 2004
  - b) 1995
  - c) 1981
- *Kdy vznikla Evropská měnová unie (EMU)?*
  - a) 1. ledna 1999
  - b) 1. ledna 1998
  - c) 1. ledna 1995
- *Kritérium veřejného dluhu pro vstup do eurozóny*
  - a) *Nesmí překročit 3 % HDP*
  - b) *Nesmí překročit 60 % HDP*
  - c) *Nesmí překročit o více než 1,5 procentního bodu průměr zemí EU*
- *Kolik členů má eurozóna?*
  - a) 28
  - b) 18
  - c) 19

- *Která ze zemí EU má výjimku, co se týče přijetí eura?*
  - a) *Litva*
  - b) *Dánsko*
  - c) *Lotyšsko*

2.4 Podmínky pro vstup do Evropské unie

Cíle

Po prostudování této kapitoly budeme vědět, jaké podmínky musí splnit kandidátská země, aby se stala členem Evropské unie.

Klíčová slova

Kodaňská kritéria.

Pokud chce kandidátský stát získat členství v Evropské unii, musí splnit několik podmínek, které jsou pro jeho vstup nezbytné. Tyto podmínky jsou nazvány jako Kodaňská kritéria. Název souvisí s konáním summitu v Kodani, které se konalo v roce 1993. Právě zde byly definovány podmínky členství, které v sobě zahrnují tři hlavní oblasti [66]:

- 1) **Politická kritéria** – kandidující země musí být právní demokratický stát, který má stabilní instituce zaručující demokracii, musí dodržovat lidská práva a práva a ochranu menšin
- 2) **Ekonomická (hospodářská) kritéria** – stát, který chce být členem EU musí mít fungující tržní ekonomiku, která je schopna se vypořádat s konkurenčními tlaky uvnitř Evropské unie
- 3) **Třetí kritérium se týká právního řádu Evropské unie, kde se kandidující země zavazuje přijmout závazky vyplývající z členství v EU.** Právo EU musí být začleněno do vnitrostátní legislativy a také účinně aplikováno. Jedná se například o vnitřní trh bez hranic, hospodářská a daňová problematika, hospodářská a sociální soudržnost, kvalita života a životní prostředí, společná zahraniční a bezpečnostní politika a mnohé další.

Kontrolní otázky

- *Jaké podmínky musí splnit stát, aby se mohl stát členským státem EU?*
- *Jak se podmínky pro vstup do EU nazývají?*

Cvičení a úkoly

- *Najděte státy, které mají zájem přistoupit do Evropské unie*

2.5 Orgány

Cíle

Po prostudování této kapitoly se budete orientovat v orgánech Evropské unie, budete znát jejich pravomoci a podstatu.

Klíčová slova

Evropský parlament, Evropská rada, Rada Evropské unie, Evropská komise, Soudní dvůr Evropské unie, Evropská centrální banka, Evropský účetní dvůr.

Evropská unie má jako nadnárodní instituce řadu svých orgánů, kde každá má přidělené nějaké kompetence a oblast, kterou se zabývá. Takovýchto institucí má Evropská unie hned několik, ale nejčastěji se uvádí sedm nejpodstatnějších.

Jedná se o:

- Evropský parlament
- Evropská rada
- Rada Evropské unie
- Evropská komise
- Soudní dvůr Evropské unie
- Evropská centrální banka
- Evropský účetní dvůr

Mezi orgány a poradní instituce Evropské unie patří dále například Evropský ombudsman, který dohlíží na dodržování lidských práv a chrání tak občany EU či Evropská investiční banka, která financuje investiční projekty Evropské unie. Dále mezi orgány EU patří Hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů, Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, EIB, Výbor pro zaměstnanost, poradní orgány při Radě, Komisi a EP, Úřad EU pro výběr personálu a další. [24]

2.5.1 Evropský parlament

Evropský parlament je jediný orgán Evropské unie, který je demokraticky volený. Přímou tedy vyjadřuje vůli občanů celé Unie a hájí jejich zájmy. Evropský parlament je zákonodárným orgánem Evropské unie. Tuto instituci tvoří poslanci, kteří jsou voleni přímou volbou každých 5 let dle zásad poměrného zastoupení. Poslední volby se konaly v květnu 2014. [51]

Počet poslanců je staven Lisabonskou smlouvou dle počtu obyvatel členských států. Zjednodušeně lze říci, že čím větší stát je, tím méně občanů připadá na 1 europoslance. Počet se pohybuje mezi 6 a 96 místy. V současné době má parlament 751 poslanců, z toho Českou republiku zastupuje 21 poslanců. [20]

Poslanci mezi sebou volí předsednictvo, které se skládá z předsedy a 14 místopředsedy. Aktuálně vykonává funkci předsedy Evropského parlamentu Antonio TAJANI. [51]

Obrázek 5: Předseda Evropského parlamentu Antonio Tajani

Zdroj: [17]

Obrázek 6: Logo Evropského parlamentu

Zdroj: [6]

Pro bližší informace ohledně počtů poslanců v Evropském parlamentu v jednotlivých zemích, může posloužit tento webový odkaz:

► <http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/map.html>

V něm lze zjistit nejen počty poslanců, ale také konkrétní jména poslanců za jednotlivé členské státy a další informace.

Oficiálním sídlem Evropského parlamentu je Štrasburk, kde se jedenkrát měsíčně koná plenární zasedání. Evropský parlament pracuje ale také v Bruselu, kde zasedají dvakrát měsíčně jeho výbory či v Lucembursku, kde sídlí sekretariát, který napomáhá práci EP a má na starosti například překladatelské služby.[6]

Obrázek 7: Budova Evropského parlamentu ve Štrasburku

Zdroj: [73]

Pravomoci EP

Mezi pravomoci Evropského parlamentu patří funkce legislativní, zákonodárná a rozpočtová.

Součástí legislativní funkce EP je zejména [26]:

- společně s Radou schvalování a projednávání právních předpisů Evropské unie (návrhy právních předpisů předkládá Evropská komise)
- rozhodování ohledně mezinárodních dohod
- rozhodování o přistoupení nových států do Evropské unie

Mezi kontrolní (dozorčí) funkce EP patří [26]:

- kontrola všech orgánů Evropské unie (zejména Evropské komise)
- volba předsedy Komise, schvalování složení Komise
- vyjadřování se k peticím, které předložili občané a případné zahájení šetření
- sledování průběhu voleb

- projednávání měnové politiky s Evropskou centrální bankou
- žádá Komisi či Radu o vysvětlení věcí
- udělování rozpočtového absolutoria (uzavřou se tím účty rozpočtového roku a je tím pádem schváleno jejich čerpání)

Rozpočtovou funkcí EP se rozumí:

- spolu s Radou projednává a schvaluje roční rozpočet EU
- schvaluje víceletý finanční rámec

2.5.2 Evropská rada

Evropská rada je vrcholným politickým orgánem Evropské unie, který zastupuje zájmy členských států EU, nikoliv Evropské unie jako celku. Někdy se Evropská rada chybně zaměňuje s Radou EU či Radou Evropy. Nejedná se však o totožný orgán. Rada EU neboli Rada ministrů je legislativním a výkonným orgánem EU a Rada Evropy je nezávislá mezinárodní organizace. [19]

Evropská rada se skládá z hlav států nebo předsedů vlád, předsedy Evropského parlamentu, předsedy Komise ale mohou se účastnit zasedání také ministři dle příslušné agendy. Předseda Evropské rady řídí a svolává Evropskou radu, je volen na 2,5 roku, kdy může být zvolen maximálně dvakrát. Funkci předsedy Evropské rady vykonává od roku 2014 Donald Tusk, který zastupuje EU na jednáních. Evropská rada se schází minimálně 2x za půl roku a zasedá v Bruselu. [7]

Obrázek 8: Předseda Evropské rady Donald Tusk

Zdroj: [74]

Obrázek 9: Budova Evropské rady

Zdroj: [19]

Většina rozhodnutí je přijímána na základě konsensu, tzn. v případě shody. Hlasování se ale netýká předsedy Evropské rady ani předsedy Komise. V některých případech, které jsou definovány, ale přijímá rozhodnutí jednomyslně či kvalifikovanou většinou. [36]

Pravomoci ER[7][36]:

- určuje směr vývoje evropské integrace, určuje jeho principy
- zabývá se otázkami institucionálních změn EU
- řeší oblast rozšiřování EU
- pro Evropský parlament zpracovává každý rok zprávu o pokroku dosaženém EU
- přijímá právně závazné akty
- stanovuje kritéria pro přistoupení dalších států
- určuje počet členů Evropského parlamentu, volí předsedu Evropské rady
- řešení citlivých sporů, které nevyřešila Rada

V minulosti Evropská rada přijala významné rozhodnutí, jako je například přijetí jednotné měny eura či východní rozšíření Evropské unie, což bylo podstatným milníkem historie Evropské unie.

2.5.3 Rada Evropské unie

Rozhodujícím orgánem EU je Rada, která zohledňuje národní zájmy. Tento orgán se skládá ze zástupců členských států na úrovni ministrů v souvislosti s projednávanou tematikou, kteří musí mít zmocnění zavazovat vlastní vládu. [7]

Rada zasedá v Bruselu na různých typech zasedání. Jedná se o [28]:

- Rada pro všeobecné záležitosti (ministři zahraničních věcí)
- Rada pro zahraniční věci
- ekonomika a finance
- justice a vnitro
- zaměstnanost, sociální politika, zdraví, spotřebitelé
- konkurenceschopnost
- doprava, telekomunikace a energie
- zemědělství a rybolov
- životní prostředí
- vzdělávání, mládež a kultura

Každých 6 měsíců se ujímají předsednictví Rady jednotlivé členské země EU, které se postupně střídají. Ministři jsou, jménem vlád členských států, zmocnění přijímat opatření či závazky schválené na zasedání. Předsedou Rady EU je vždy příslušný ministr země, která právě zastává předsednictví EU a kterého se daná problematika týká. Jediný stálý předseda je pro Radu pro zahraniční věci. Počet zasedání není stanoven. [7]

Následující tabulka zobrazuje přehled předsednictví jednotlivých členských zemí v Radě EU od roku 2017 do roku 2030. Česká republika předsedala Evropské unii od ledna do června 2009, následující předsednictví se bude konat od půlky roku 2022.

Tabulka 2: Předsednictví Rady EU

Leden – červen 2017	Malta
červenec – prosinec 2017	Estonsko
Leden – červen 2018	Bulharsko
červenec – prosinec 2018	Rakousko
Leden – červen 2019	Rumunsko

červenec – prosinec 2019	Finsko
Leden – červen 2020	Chorvatsko
červenec – prosinec 2020	Německo
Leden – červen 2021	Portugalsko
červenec – prosinec 2021	Slovinsko
Leden – červen 2022	Francie
červenec – prosinec 2022	Česká republika
Leden – červen 2023	Švédsko
červenec – prosinec 2023	Španělsko
Leden – červen 2024	Belgie
červenec – prosinec 2024	Maďarsko
Leden – červen 2025	Polsko
červenec – prosinec 2025	Dánsko
Leden – červen 2026	Kypr
červenec – prosinec 2026	Irsko
Leden – červen 2027	Litva
červenec – prosinec 2027	Řecko
Leden – červen 2028	Itálie
červenec – prosinec 2028	Lotyšsko
Leden – červen 2029	Lucemburk
červenec – prosinec 2029	Nizozemsko
Leden – červen 2030	Slovensko
červenec – prosinec 2030	Malta

Zdroj: vlastní zpracování dle [27]

V souvislosti s Radou EU se lze někdy setkat s pojmem COREPER, což je Výbor stálých zástupců, který se skládá z velvyslanců a jejich zástupců pro technické otázky. Jedná se o hlavní přípravný orgán EU a jeho úloha a další informace jsou zahrnuty ve Smlouvě o fungování EU. [48]

Pravomoci Rady EU

- spolu s Evropským parlamentem schvaluje právní předpisy EU
- koordinuje hlavní směry hospodářských politik členských států EU

- podepisuje dohody mezi EU a dalšími zeměmi
- spolu s EP schvaluje roční rozpočet EU
- rozvíjí zahraniční a obrannou politiku EU
- koordinuje spolupráci mezi soudními orgány a policejními složkami členských států [36]

Způsoby rozhodování jsou nejčastěji kvalifikovanou většinou (vážené hlasování), tzn. 55 % zemí EU (tj. 16 z 28), které zároveň reprezentují 65 % obyvatel EU. Výjimečně se rozhoduje jednomyslně, a to se týká zejména zahraniční politiky, bezpečnosti či daní, případně prostou většinou (administrativní otázky).[36]

Vážené hlasování – celkem: 352 hlasů (Francie, Itálie, Německo a Spojené království: 29 hlasů; Česká republika: 12 hlasů; nejméně Malta – 3 hlasy)

2.5.4 Evropská komise

Evropská komise je výkonným orgánem Evropské unie, která zastupuje zájmy celého společenství. Někdy se jí nazývá „strážkyně smluv“ či „motor EU“. Evropská komise sídlí v Bruselu a v Lucemburku (Úřad pro úřední tisky), ale kanceláře má v každém členském státě. Tento orgán se schází jednou týdně a rozhodnutí přijímá prostou většinou. Evropská komise se skládá z 28 nezávislých komisařů, kteří jsou voleni na 5 let a kteří musí jednat ve prospěch integrace, nikoli v prospěch „svého“ státu. V čele je předseda Evropské komise, kterého jmenuje do funkce Evropská rada. Ta také po dohodě s předsedou jmenuje jednotlivé komisaře (dle návrhů vlád). Jmenování všech komisařů včetně předsedy musí schválit Evropský parlament. Právě Evropskému parlamentu jsou komisaři odpovědní a jen on může vyslovit komisi nedůvěru a rozpustit ji. Komisaře může odvolat Soudní dvůr na návrh Rady nebo komise, pokud se dopustí závažného pochybení nebo přestane splňovat podmínky pro výkon funkce. [5] [34] [37]

V současné době vykonává funkci předsedy Jean-Claude Juncker. Předseda komise přiděluje každému komisaři na jeho funkční období určitou oblast politiky. Česká republika má zástupce v Evropské komisi od roku 2014 v podobě Věry Jourové, která vykonává funkci komisařky pro spravedlnost, základní práva a občanství. [25]

Obrázek 10: Logo Evropské komise

Zdroj: [45]

Obrázek 11: Předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker

Zdroj: [46]

Obrázek 12: Sídlo Evropské komise v Bruselu

Zdroj: [59]

Mezi hlavní činnosti Evropské komise patří [34]:

- předkládá návrhy právních předpisů Parlamentu a Radě
- spravuje rozpočet EU a přerozdělování finančních prostředků
- dohlíží na dodržování evropského práva (spolu s SDEU)
- reprezentuje EU na mezinárodní scéně (např. při uzavírání dohod mezi EU a ostatními zeměmi)

Mezi pravomoci Evropské komise patří legislativní, kontrolní, výkonné a oblast vnějších vztahů.

Evropská komise v rámci legislativní funkce zejména[18]:

- navrhuje legislativní akty EP a Radě
- připravuje plán legislativních akcí
- může být zmocněna k vydání prováděcího předpisu

V rámci kontrolní funkce Evropská komise [18]:

- dohlíží nad dodržováním práva EU
- zajišťuje dodržování smluv, kontroluje členské státy, zda smlouvy neporušují
- pokud zjistí porušování smluv ze strany členských států, zašle vládě daného státu oficiální žádost o nápravu. Pokud selžou opravné prostředky, postoupí případ Soudnímu dvoru Evropské unie
- kontroluje soukromé osoby v oblasti životního prostředí
- pro Evropský parlament zpracovává každý rok zprávu o stavu EU

V některých případech může přijímat individuální rozhodnutí (například soutěžní právo), dále zodpovídá za řízení a naplňování rozpočtu EU a politik, a plní tak funkci výkonnou. V oblasti vnějších vztahů zastupuje EU navenek ve věcech, které připadají do výlučné pravomoci EU. Dále dojednává mezinárodní smlouvy jménem EU. [7]

2.5.5 Soudní dvůr Evropské unie

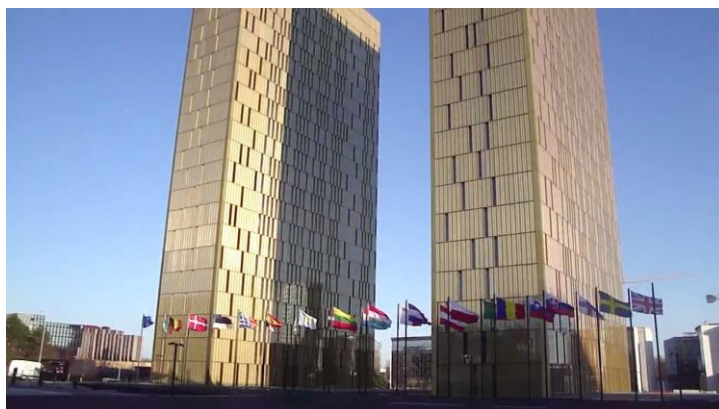
Soudním orgánem EU a zároveň nejvyšším soudem společenství je Soudní dvůr Evropské unie, který se dříve nazýval Evropský soudní dvůr. Soudní dvůr EU tvoří 28 soudců (jeden za každý členský stát) a 11 generálních advokátů. Advokáti plní zejména nápomocnou funkci, kdy poskytují odborné, nezávislé a nestranné stanovisko k projednávanému případu.[21]

Funkční období soudců je 6 let s možností opětovného jmenování. Kandidáty vybírají vlády jednotlivých členských zemí. Soudci a advokáti jsou jmenováni společnou dohodou vlád členských států. Samozřejmostí je, že soudci musí být nezávislí. [21]

V čele stojí předseda Soudního dvora, kterého volí soudci ze svého středu na dobu 3 let s možností opakovaného zvolení.

Sídlem Soudního dvora Evropské unie je Lucemburk. Soudní dvůr EU rozhoduje obvykle v senátu po 15 (velký senát), 5 nebo 3 soudcích. Výjimečně zasedá Plénium, například při odvolání evropského ochránce práv či člena Komise). [21]

Obrázek 13: Sídlo Soudního dvora Evropské unie v Lucemburku

Zdroj: [11]

Mezi činnosti Soudního dvora EU patří [8] [37]:

- výklad právních předpisů EU, zajištění jejich uplatňování
- řešení sporů mezi vládami jednotlivých členských států Evropské unie a orgány EU
- spory jednotlivců, podniků nebo organizací, pokud se domnívají, že některý z orgánů EU porušil jejich práva

Soudní dvůr vynáší rozsudky v případech, které mu byly předloženy; mezi pět nejběžnějších patří [16]:

- 1) **řízení o předběžné otázce** – pokud soud některého ze členských států požádá Soudní dvůr, aby upřesnil výklad práva EU
- 2) **žaloba pro nesplnění povinnosti** – žaloba vedená proti členskému státu EU, který neuplatňuje některý z právních předpisů EU
- 3) **žaloba na neplatnost** – žaloba, jejímž účelem je zrušit platnost právních předpisů EU, které porušují smlouvy nebo základní práva EU
- 4) **žaloba pro nečinnost** – žaloba vedená proti orgánům EU, které nepřijaly rozhodnutí, jež po nich bylo požadováno
- 5) **přímé žaloby** – podané jednotlivci, podniky nebo organizacemi proti určitým rozhodnutím nebo krokům EU

V souvislosti se Soudním dvorem Evropské unie se lze setkat s pojmem **Tribunál**. Někdy známý také pod původním názvem - Soud prvního stupně, který vznikl z důvodu přetížení tehdy ještě Evropského soudního dvora. Název Tribunál nese od podpisu Lisabonské smlouvy. V současné době se skládá ze 47 soudců, kteří jsou jmenováni na dobu 6 let a mohou být znovuzvoleni. Ze svého středu si opět volí na 3 roky svého předsedu. [30]

Specializovaným orgánem byl **Soud pro veřejnou službu**, který řešil pracovní spory mezi Evropskou unií a jejími zaměstnanci. V roce 2016 byl však zrušen a nyní jeho činnost zastává Tribunál. [29]

2.5.6 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem a byla založena v roce 1998 Smlouvou o Evropské unii. ECB spolupracuje s centrálními bankami všech (v současnosti 28) členských států a společně s nimi tvoří tzv. Evropský systém centrálních bank. Úzce spolupracuje s členskými státy eurozóny. [7]

Obrázek 14: Sídlo Evropské centrální banky ve Frankfurtu nad Mohanem

Zdroj: [60]

Evropská centrální banka se skládá z:

- **Rady guvernérů** – patří sem Výkonná rada ECB a guvernéři centrálních bank států eurozóny a je zodpovědná za měnovou politiku a stabilitu finančního systému. Například stanovují úrokové sazby, za něž mohou komerční banky získat peníze z centrální banky [41]
- **Výkonné rady** – prezident ECB, viceprezident ECB a 4 další členové rady, kteří dohlíží na každodenní chod banky [42]

- **Generální rady** – prezident ECB, viceprezident ECB a guvernéři národních centrálních bank 28 členských států Evropské unie. Generální rada přispívá k poradní a koordinační činnosti ECB a snaží se pomáhat novým zemím připravit se na vstup do eurozóny. [40]

Cílem ECB je udržovat cenovou stabilitu v EU (zejména v zemích eurozóny), udržovat stabilitu finančního systému, tzn. zajišťovat řádný dohled nad finančními trhy a institucemi.

Mezi činnosti ECB patří [39]:

- stanovovat hlavní úrokové sazby platné v eurozóně a kontrolovat množství peněz v oběhu
- spravovat devizové rezervy eurozóny a nakupovat nebo prodávat měny, pokud je to nutné pro udržení stability směnných kurzů
- pomáhat náležitému dohledu orgánů členským států nad finančními trhy a institucemi a pomáhat bezproblémovému fungování platebního styku
- povolovat centrálním bankám v zemích eurozóny vydávat eurobankovky
- sledovat vývoj cen a hodnotit jeho možná rizika pro cenovou stabilitu

2.5.7 Evropský účetní dvůr

Účetní dvůr je nezávislá organizace, která kontroluje účetnictví Evropské unie a jejích orgánů. Má právo provádět audit všech organizací, ale také jednotlivců, kteří nakládají s peněžními prostředky Evropské unie. Úřad vznikl již v roce 1975, ale mezi oficiální orgány Evropské unie byl zařazen až v roce 1993 na základě Maastrichtské smlouvy. Tato instituce má sídlo v Lucemburku. [22]

Obrázek 15: Sídlo Evropského účetního dvora

Zdroj: [4]

Obrázek 16: Logo Evropského účetního dvora

Zdroj: [3]

Tato instituce každý rok zpracovává výroční zprávu, která obsahuje informace z kontroly účetnictví Evropské unie a povinně ji zveřejňuje v úředním zpravodaji EU. Cílem je podat zprávu o nakládání s veřejnými finančními prostředky. Tato zpráva poté slouží jako podklad pro kontrolní činnost Evropského parlamentu. Sama instituce není oprávněna podnikat žádné právní kroky, pouze předá informace o případných nesrovnalostech či podvodech Evropskému úřadu pro boj proti podvodům známém pod zkratkou OLAF. [22]

Evropský účetní dvůr má 28 auditorů, tzn. jeden zástupce z každého členského státu, kteří jsou jmenováni Radou na 6 let s možností být opětovně jmenováni. Auditóři ze svých řad volí prezidenta EÚD. Tento úřad zaměstnává asi 800 zaměstnanců, mimo jiné na pozicích překladatel či administrativní pracovník. [22]

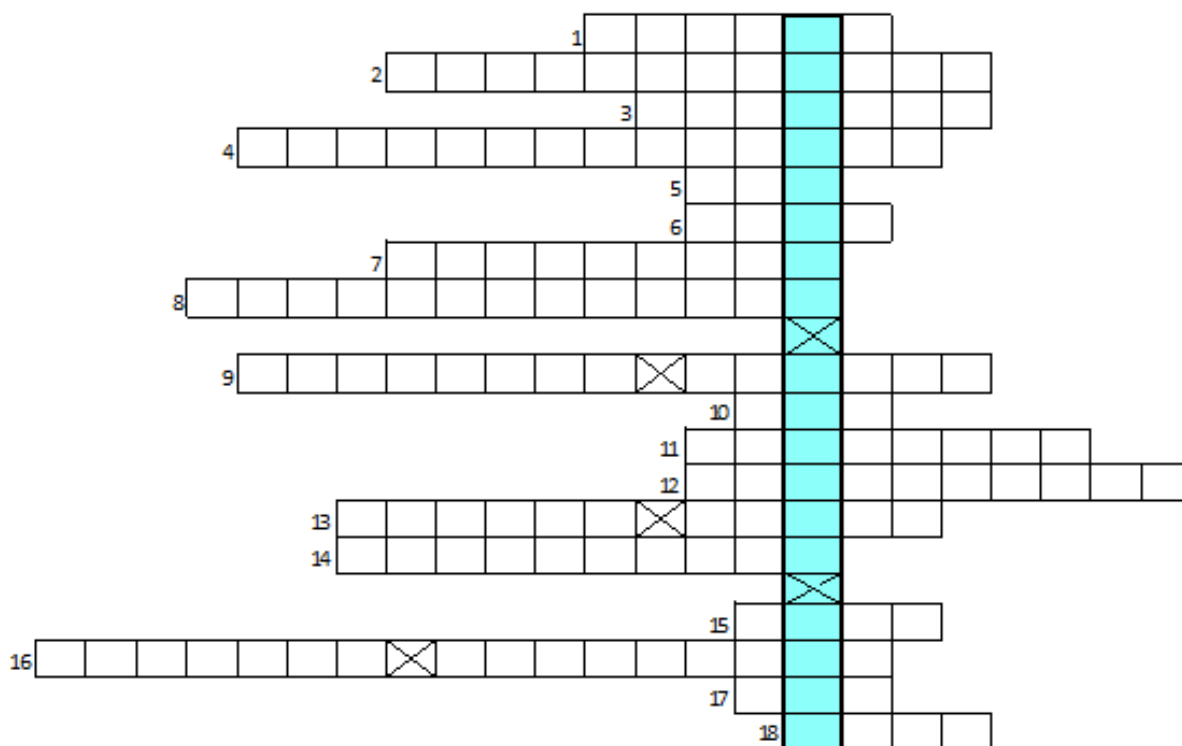
Kontrolní otázky

- *Jaké znáte základní orgány Evropské unie?*
- *Jaké jsou pravomoci Evropského parlamentu a kolik má poslanců?*
- *Kdo tvoří Evropskou radu a jaké má pravomoci?*
- *Jakým způsobem funguje Rada Evropské unie?*
- *Z kolika komisařů se skládá Evropská komise a jaké jsou její pravomoci?*
- *Jak se nazývá soudní orgán Evropské unie, kde sídlí a jaké funkce plní?*
- *Kde sídlí Evropská centrální banka?*
- *Jakou činnost vykonává Evropský účetní dvůr?*

Cvičení a úkoly

- *Najděte alespoň 2 poslance Evropského parlamentu z České republiky*
- *Vyplňte následující křížovku:*

1. *Sídlo Evropské rady*
2. *Výkonnost výrobního faktoru*
3. *Příjmení eurokomisařky za Českou republiku*
4. *Důsledek převisu nabídky práce nad poptávkou po práci*
5. *Ukazatel měřící výkonnost domácí ekonomiky*
6. *Slovem napište, po kolika měsících se mění předsednictví Rady*
7. *Kde sídlí Soudní dvůr EU*
8. *Smlouva EU platná od roku 1993*
9. *Název orgánu EU, který zastupuje zájmy ES a má 28 členů*
10. *Na kolik let jsou voleni europoslanci*
11. *Papírové peníze*
12. *Členský stát EU, který přistoupil jako poslední*
13. *Náš bývalý prezident, který byl 1. prezidentem ČR*
14. *Název smlouvy EU, v rámci které vznikly Smlouva o EU a Smlouva o fungování EU*
15. *Příjemní politika, který vykonává funkci předsedy Evropské rady*
16. *Orgán EU, který má 3 pracoviště*
17. *Zkratka Evropské investiční banky*
18. *Napište zkratku společenství, které vzniklo na základě podepsání smlouvy v Paříži v roce 1951*

2.6 Rozpočet EU

Cíle

Po nastudování této kapitoly budete mít základní přehled o rozpočtu Evropské unie, budete znát rozdíl oproti národním rozpočtům nebo vědět, jaké jsou příjmy a naopak výdaje.

Klíčová slova

Rozpočet EU, schvalovací proces, příjmy rozpočtu EU, výdaje rozpočtu EU, Víceletý finanční rámec.

K tomu, aby Evropská unie plnila cíle, které se zavázala plnit prostřednictvím členských států, kteří podepsali Smlouvu o Evropské unii, napomáhá velmi důležitý nástroj. Je tím nástroj fiskální politiky EU – rozpočet. Rozpočet Evropské unie se oproti rozpočtům jednotlivým členským státům významně odlišuje a má svá specifika.

Rozpočet EU se od národních rozpočtů liší zejména [69]:

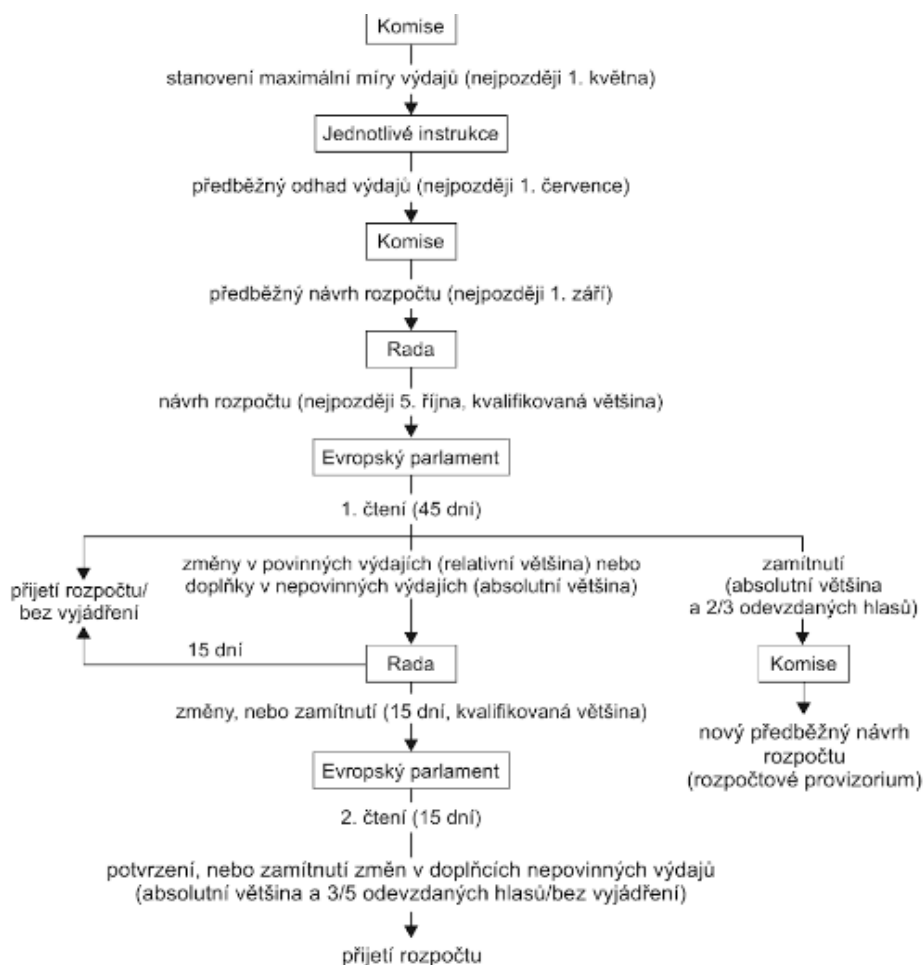
- **velikostí** – ačkoliv jsou výdaje EU vynakládány na podstatné položky, tak nedosahují takové výše jako výdaje jednotlivých členských států. Státní rozpočty představují obvykle 40 % domácího produktu, EU necelých 1,2 % domácího produktu

- **povinnou vyrovnaností** – rozpočet Evropské unie musí být vždy navrhován jako vyrovnaný, oproti rozpočtům členských států
- **zdroji příjmů** – Evropská unie má vždy přesně definované a limitované zdroje, na rozdíl příjmům členských států, které jsou dány daňovými a nedaňovými příjmy
- **zaměřením výdajů** – výdaje z rozpočtu EU jsou vynakládány zejména na překonání rozdílů mezi jednotlivými regiony Evropské unie, na podporu zemědělství, ochrany životního prostředí či posílení bezpečnosti. Výdaje národních rozpočtů naopak nejvíce směřují do sociální oblasti (například dávky v nezaměstnanosti, sociální dávky, důchody,...) či na zdravotnictví

Schvalovací proces rozpočtu Evropské unie hodně ovlivnilo přijetí Lisabonské smlouvy a vždy vychází z víceletého finančního rámce. Na jaře vždy Evropská komise předá předběžný návrh rozpočtu Radě EU (Radě ministrů). Po jeho schválení předá Rada tento návrh k prvnímu čtení Evropskému parlamentu. Evropský parlament může u povinných výdajů (například bezpečnost, zemědělství) navrhnout změnu či po dohodě s Radou rozhodnout u nepovinných výdajů (životní prostředí, podpora regionů). Poté následuje druhé čtení, kde Parlament návrh buď zamítne nebo schválí. Aby byl rozpočet schválen, musí pro něj hlasovat nadpoloviční většina všech zvolených poslanců a zároveň alespoň 60 % přítomných poslanců. [69]

Poté, co je rozpočet schválen, vstoupí v platnost od 1. ledna následujícího roku. Pokud se rozpočet nestihne schválit do začátku rozpočtového období, tak Evropská unie hospodáří dle tzv. rozpočtového provizoria (každý měsíc se počítá s 1/12 loňského nebo navrhovaného rozpočtu). Proces schvalování rozpočtu Evropské unie znázorňuje následující obrázek.

Obrázek 17: Rozpočtový proces v Evropské unii

Zdroj: [67]

Po skončení účetního období provádí kontrolu čerpání rozpočtu Evropský účetní dvůr, který na základě kontroly vypracovává výroční zprávu. Tu následně projednává Rada Evropské unie, která Evropskému parlamentu navrhuje doporučení ke zlepšení. [69]

Příjmy rozpočtu Evropské unie tvoří [49]:

- **příspěvky členských států z HND** (hrubého národního důchodu) – tvoří největší část příjmů EU
- **příspěvky členských států z DPH**
- **cla**, která jsou vybírána na zboží z nečlenských států EU na základě společného celního sazebníku
- **dávky ze zemědělských produktů a dávky z cukru**, které pochází z nečlenských států Evropské unie

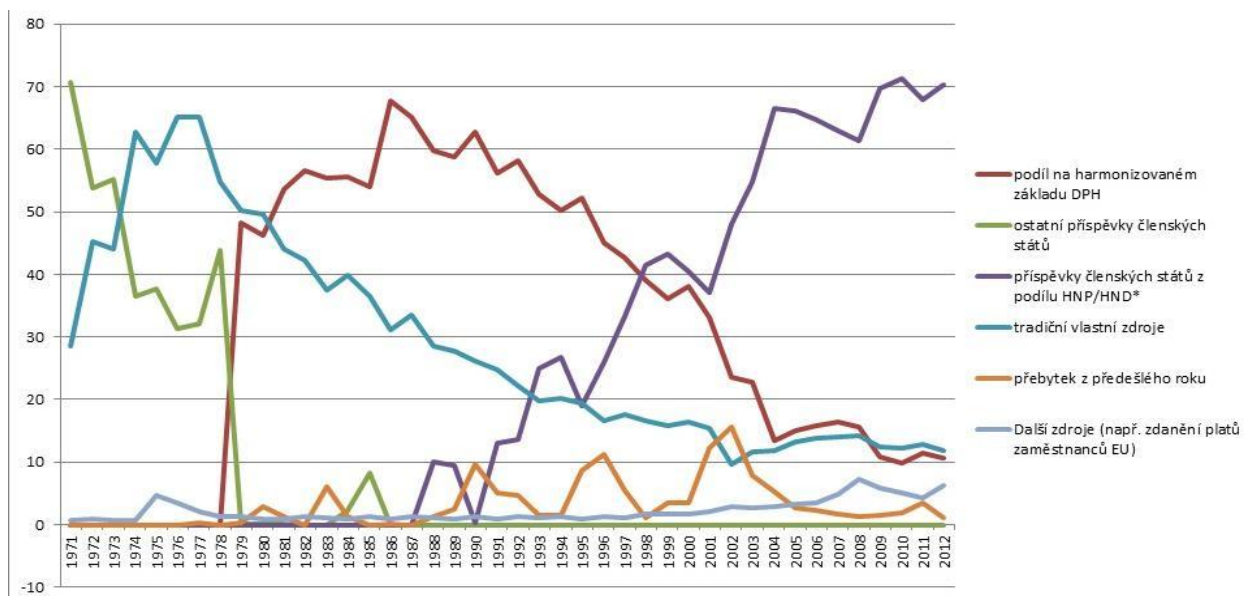
Mezi další příjmy EU patří různé pokuty, úroky z opožděných splátek či přebytky rozpočtů z předchozích období. Nejvýznamnější jsou příjmy z DPH a HND, které neustále nabývají na významu. Následující obrázky zachycují grafické složení příjmů Evropské unie a jejich vývoj v čase. [69]

Obrázek 18: Grafické znázornění struktury příjmů EU

Zdroj: [33]

Obrázek 19: Vývoj příjmů Evropské unie v letech 1970 a 2012

Zdroj: [32]

Protipólem příjmů Evropské unie jsou výdaje. **Výdaje rozpočtu** jsou dány víceletým finančním rámcem. Víceletý finanční rámec je určitá forma dohody, která stanovuje závazné limity, které nesmí být překročeny a dle nich jsou pak schvalovány roční rozpočty. Jedná se

o dohodu mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou EU. Od roku 1993 se sestavuje na sedmileté období.

Výdaje Evropské unie jsou obvykle rozděleny na 6 skupin [65]:

1) Inteligentní růst podporující začlenění– tato oblast je podporována prostřednictvím strukturálních fondů a dále se člení na dvě skupiny a to:

- **konkurence pro růst a zaměstnanost** – cílem je zejména podpořit konkurenceschopnost a zaměstnanost. Výdaje jsou směřovány na podporu výzkumu a inovací, dopravy, vzdělávání.
- **hospodářská, sociální a územní soudržnost** – snahou je zvýšit konkurenceschopnost u méně rozvinutých regionů a členských států

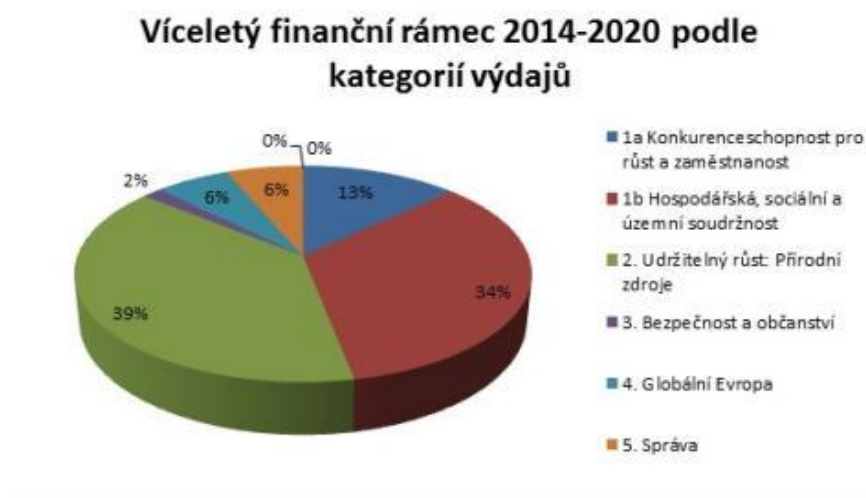
2) Udržitelný růst: Přírodní zdroje– důraz je kladen zejména podporu rozvoje venkova a ochranu životního prostředí

3) Bezpečnost a občanství– tato část výdajů, jejíž cílem je zajistit bezpečnost, neustále nabývá na významu. Výdaje směřují zejména na boj proti terorismu, řízení migrace či ochranu lidských práv, dále také podporu kultury či ochranu spotřebitele

4) Globální Evropa– do této části výdajů se zahrnuje humanitární pomoc do rozvojových oblastí či pomoc kandidátským zemím či případným kandidátním zemím

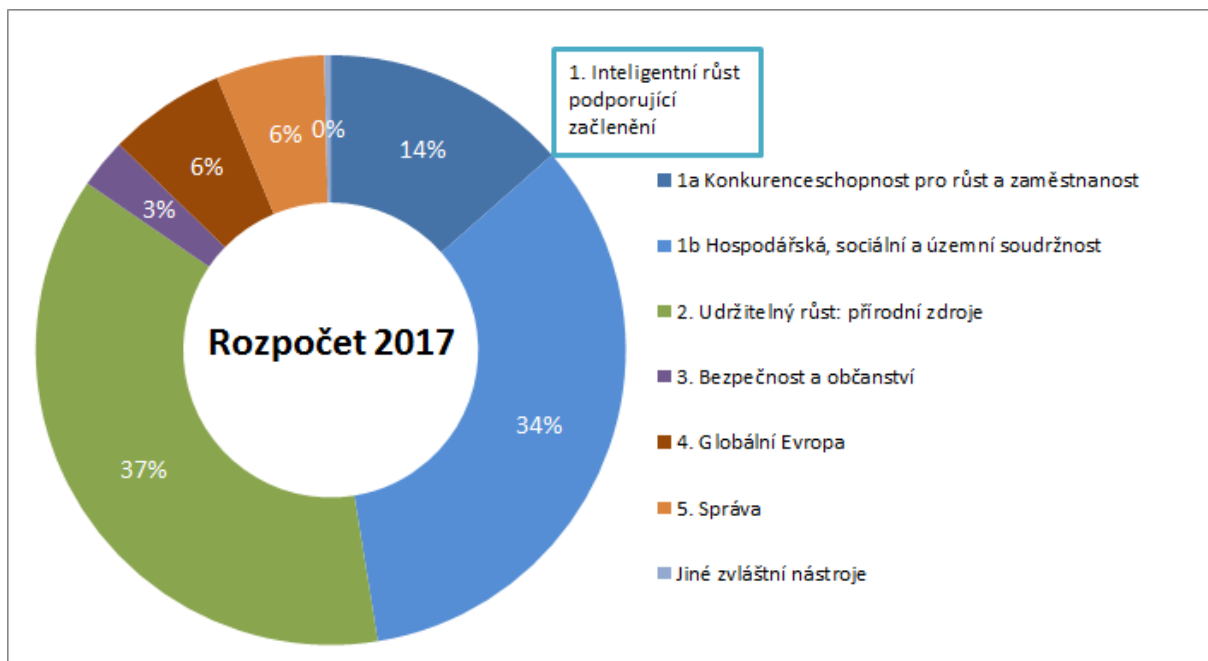
5) Správa– do této výdajové části spadají administrativní výdaje na financování orgánů EU.

Obrázek 20: Víceletý finanční rámec 2014-2020

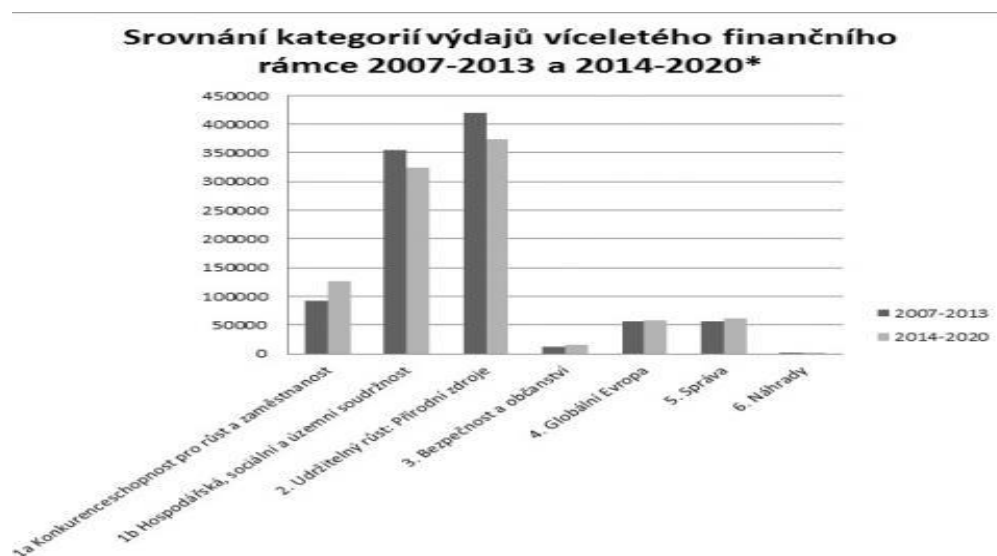
Zdroj: [31]

Obrázek 21: Grafické znázornění struktury výdajů v roce 2017

Zdroj: [38]

Obrázek 22: Porovnání kategorií výdajů dle víceletého finančního rámce

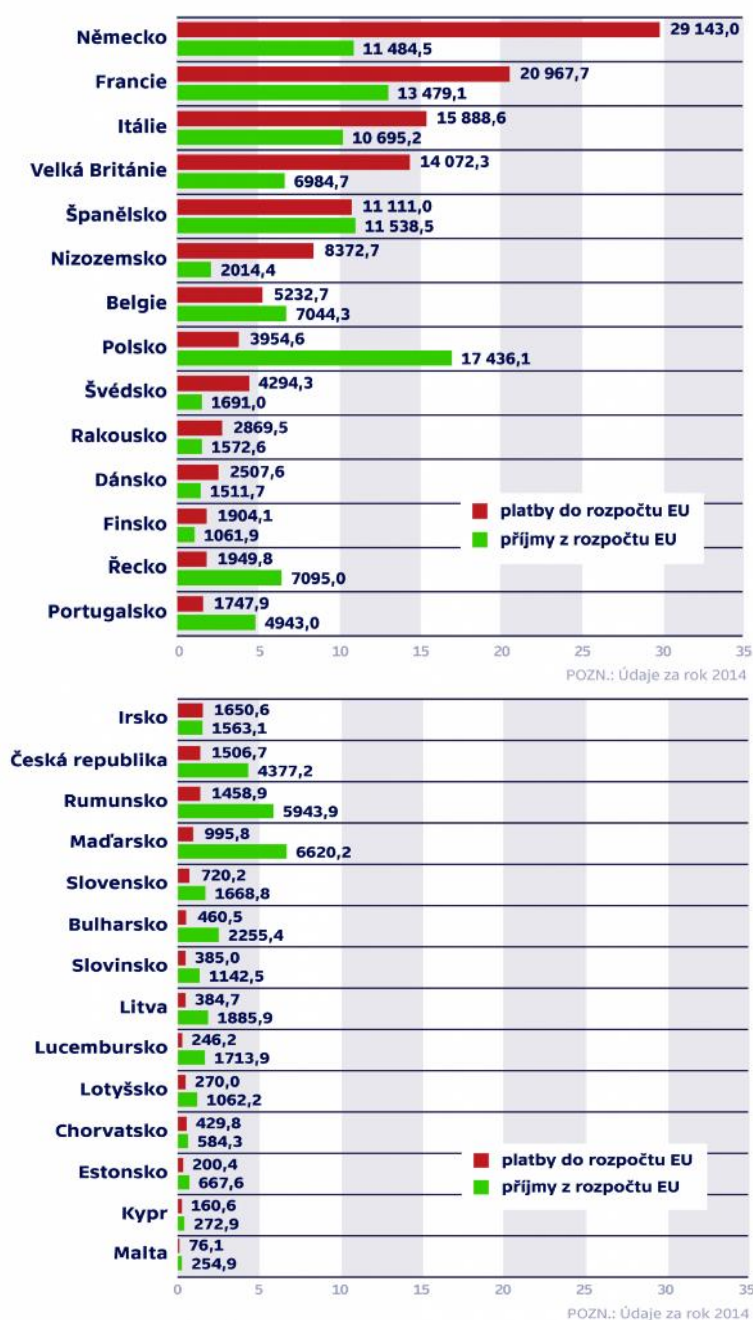
Zdroj: [31]

Nejvíce do rozpočtu Evropské unie přispívají Německo, Francie, Itálie a Velká Británie. Naopak nejméně Malta, Kypr, Litva, Lotyšsko a Estonsko. Obrázek ohledně přispívání do rozpočtu Evropské unie jednotlivých států a naopak čerpání z něj znázorňuje následující obrázky.

Obrázek 23: Přehled plateb a příjmů jednotlivých států do rozpočtu EU

Kolik členské státy platí do rozpočtu EU a kolik z něj dostávají (v mil. eur)

Zdroj: [12]

Kontrolní otázky

- Jak se liší rozpočet EU od rozpočtů národních?
- Co tvoří příjmy rozpočtu Evropské unie?
- Co stanovuje Víceletý finanční rámeček?
- Které státy nejvíce přispívají do rozpočtu EU?

Cvičení a úkoly

- *Doplňte následující tvrzení:*

Po schválení rozpočtu začne platit rozpočet od .....následujícího roku. Jestliže návrh není schválen do začátku ....., hospodaří se podle tzv. .... (ve výši .....loňského nebo navrhovaného rozpočtu na každý měsíc až do schválení rozpočtu).

Zdroje příjmů EU jsou tzv. vlastní příjmy a ostatní. Do vlastních patří ....., ... a ....., které pomalu ztrácí na významu. Nejvýznamnější je ..... a ..... Do ostatních patří například např.

.....
.....

ČR je dlouhodobě.....z rozpočtu EU – dostává ..... peněz, než do rozpočtu EU odvádí.

2.7 Evropské fondy

Cíle

Po nastudování této kapitoly budete znát jednotlivé strukturální fondy a vědět, co jsou Regiony soudružnosti.

Klíčová slova

Strukturální fondy, Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudružnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský námořní a rybářský fond, Regiony soudružnosti, Fond solidarity Evropské unie, Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci.

Evropské fondy jsou hlavním nástrojem pro realizaci regionální politiky, kteří slouží zejména k hospodářskému rozvoji členských států, které mají snižovat rozdíly mezi jednotlivými regiony a státy. Měli by sloužit především k podpoře hospodářského růstu členských zemí, ke zlepšování vzdělanosti obyvatel, snižování sociálních nerovností či pomoci kandidátským zemím před vstupem do Evropské unie. Peněžní prostředky mají členské země možnost čerpat právě jejich prostřednictvím na základě schválených operačních programů, které sami vypracovávají. Pod pojmem operační program si lze představit strategický dokument, který je vypracován buď pro určitou tematickou oblast, nebo pro konkrétní region soudružnosti.

Mezi strukturální a investiční fondy patří [1]:

- Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)
- Evropský sociální fond (ESF)
- Fond soudružnosti (Kohézní fond)
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)
- Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)

Vedle strukturálních a investičních fondů existuje ještě několik dalších fondů, které jsou také zřízeny Evropskou unií. Jedná se o [13]:

- Fond solidarity Evropské unie
- Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci
- Fond Evropské pomoci nejchudším osobám
- Azylový, migrační a integrační fond
- Evropský fond pro strategické investice

2.7.1 Regiony soudružnosti

Pro účely regionální politiky využívá Evropská unie systém regionálního členění NUTS. Podstatou tohoto členění je, že každý z členských států je rozdělen dle počtu obyvatel do několika statistických jednotek. Rozdělení ČR dle tohoto členění je zobrazeno v následujícím obrázku.

Obrázek 24: Rozdělení ČR do statistických jednotek

Úroveň	Název	Počet jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regionální soudružnosti	8
NUTS III	Kraje	14
LAU I	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II Obce	Obce	6249

Zdroj: vlastní zpracování dle[14]

Česká republika byla nucena vzhledem ke vstupu do EU vedle krajů zavést ještě tzv. regiony soudružnosti aneb NUTS II, které se využívají pro čerpání z fondů EU. Je tak z toho důvodu, že v krajích ČR není tak velký počet obyvatel jako tomu je v jiných členských státech. NUTS II se tak skládají z jednoho či více krajů.

Celkem tedy vzniklo 8 regionů soudružnosti - Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Jihozápad, Střední Čechy, Střední Morava a Moravskoslezsko vedené regionálními radami, do kterých směřuje podpora v rámci cíle Konvergence (tedy pomoc pro méně vyspělé regiony), a Hlavní město Praha. Regiony soudružnosti znázorňuje následující obrázek. [14]

Obrázek 25: Rozdělení ČR do regionů soudružnosti

2.7.2 Strukturální fondy EU

Strukturální fondy se přímo snaží zmírnit rozdíly mezi regiony členských států a případně snížit jejich zaostalost. Peněžní prostředky jsou čerpány na základě stanovení jasných cílů a priorit, které lze rozdělit na 3 oblasti – konvergence, regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a evropská územní spolupráce.

Konvergence směřuje ke sblížení nejméně rozvinutých členských států a regionů EU, tj. oblastí s nižší HDP, než je 75 % průměru EU (do tohoto kritéria spadá celá ČR krom hl. m. Prahy). Dalším cílem je **regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**, jehož cílem je zlepšování životního prostředí či posilování zaměstnanosti. V tomto případě se jedná o regiony, které mají DPH vyšší než je 75 % průměru EU (v ČR splňuje pouze hl. m. Praha). Posledním cílem je **Evropská územní spolupráce**, která usiluje o přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce, také podpora výzkumu a výměna zkušeností mezi regiony a jednotlivými členskými zeměmi navzájem (celá ČR). [2]

Mezi strukturální a investiční fondy tedy patří Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudružnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond.

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)

Evropský fond pro regionální rozvoj je nejdůležitějším a z hlediska objemu peněz i největším strukturálním fondem. Zaměřuje se na především na modernizaci a posilování hospodářství. Z tohoto fondu jsou podporovány investiční projekty jako je například výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, rozvoj a obnova sportovních areálů, rekonstrukce kulturních památek, výsadba regenerační zeleně, výstavba či oprava infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, zavádění služeb elektronické veřejné správy apod. [2] [13]

Evropský sociální fond (ESF)

Evropský sociální fond se zaměřuje na neinvestiční projekty v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů. Snaží se aktivně podpořit zaměstnanost, znovuzačlenění dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce či podpořit příležitosti na trhu práce. Jako příklad lze uvést rekvalifikační kurzy, vzdělávání, programy pro osoby se zdravotním postižením, mládež či etnické skupiny obyvatelstva. [13]

Fond soudružnosti

Fond soudružnosti, nazývaný někdy jako Kohézní fond vznikl za účelem pomoci vybraným chudším zemím Evropské unie. Čerpat prostředky z tohoto fondu mohou členské státy, jejich hrubý národní důchod (HND) na obyvatele je nižší než 90 % průměru Evropské unie. Prostřednictvím tohoto fondu jsou podporovány investiční projekty, které jsou zaměřené na dopravní infrastrukturu většího rozsahu, oblast životního prostředí či na oblast energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů. Pro programové období 2014-2020 se Kohézní fond týká České republiky, Slovenska, Slovinska, Polska, Bulharska, Estonska, Chorvatska, Kypru, Litvy, Lotyšska, Malty, Portugalska, Rumunska a Řecka. [13] [44]

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)

Tento fond vznikl pro programovací období 2007 – 2013, kdy nahradil Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond. Cílem je posílit konkurenceschopnost zemědělství, potravinářství, lesnictví, dále také zlepšit kvalitu života, životní prostředí a podpořit nově vznikající podniky na venkově. Snahou je propagovat efektivní využívání zdrojů, přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku, snižování chudoby či podpora inovací v zemědělství a lesnictví. [47] [2]

Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)

Podobně jako tomu bylo u Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, tak i tento fond vznikl v programovacím období 2007-2013, kdy nahradil Finanční nástroj na podporu rybolovu. Z tohoto fondu budou podpořeny projekty, jejichž cílem je zajištění trvale udržitelného rozvoje evropského rybolovu a akvakultury (např. odbahňování rybníků), zvyšování konkurenceschopnosti, ochrana životního prostředí, modernizace plavidel či likvidace nedostačujících plavidel. [1] [2]

Ostatní fondy

Mezi ostatní fondy, jak již bylo zmíněno výše, patří například **Fond solidarity Evropské unie**. Tento fond se dříve nazýval Evropský fond solidarity a byl založen jako důsledek srpnových povodní v roce 2002, které zasáhly střední Evropu. Peněžní prostředky z tohoto fondu mají možnost čerpat země EU, které byli zasaženi velkou přírodní katastrofou (škody vyšší než 0,6 % HDP postiženého státu). Je možné je využít také na preventivní opatření proti přírodním živlům. Uvádí se, že fond podpořil 24 evropských zemí částkou více než 5 miliard eur. [43]

Další z fondů je **Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci**, jehož snahou je pomoci zaměstnancům, kteří přišli o práci z důvodu globalizace. Příkladem může být, když zkrachuje velký podnik nebo musí přestěhovat své pracoviště do zemí mimo Evropské unie. [13]

Dále sem lze zahrnout **Fond evropské pomoci nejchudším osobám, Azylový, migrační a integrační fond** nebo také **Evropský fond pro strategické investice**. [13]

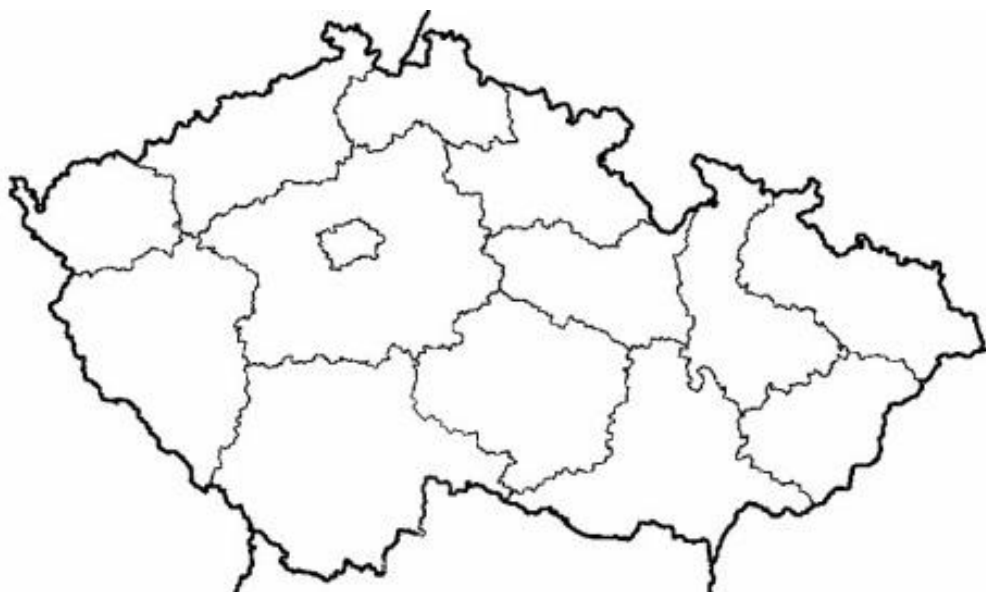
Kontrolní otázky

- *Jaké znáte strukturální a investiční fondy?*
- *Co jsou Regiony soudružnosti neboli NUTS, jaká je jejich podstata?*
- *Jak je ČR rozdělena v rámci Regionů soudružnosti?*
- *K čemu slouží strukturální fondy?*
- *Jaké činnosti jsou podporovány z Evropského fondu pro regionální rozvoj?*
- *Na jakou oblast podpory je zaměřen Evropský sociální fond?*
- *Jak se jinak nazývá Fond soudružnosti a pro koho je určen?*
- *Co je cílem Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova?*
- *Znáte ještě další evropské fondy?*

Cvičení a úkoly

- *Ke každému výroku napište přesný název Fondu EU, který se ho týká:*
  - *Financuje aktivity týkající se mořského i vnitrozemského rybolovu (např. odbahňování rybníků), investice na modernizaci zpracovatelského průmyslu, modernizace plavidel, podpory likvidace už nedostačujících plavidel, zlepšování akvakultury apod. ....*
  - *Je určen na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu (např. transevropské sítě), ochranu životního prostředí a na oblast energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie. ....*
  - *Fond poskytuje rychlou a flexibilní finanční pomoc při velké přírodní katastrofě .....*

- *Fond podporuje aktivity v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů (např. rekvalifikace, vzdělávání). ESF podporuje NEINVESTIČNÍ (neinfrastrukturní) projekty. Svých cílů dosahuje posilováním sociálních programů členských států (podpora zaměstnanosti nebo znovuzačleňování dlouhodobě nezaměstnaných), pomáhá rizikovým skupinám obyvatel (mladí nezaměstnaní, zdravotně postižení), podporuje rovné příležitosti na trhu práce a zlepšování mobility pracovních sil v rámci EU. ....*
- *Tento fond je nejdůležitější a objemem peněz i největším ze strukturálních fondů. Zaměřuje se na modernizaci a posilování hospodářství. Podporovány jsou investiční projekty, jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, rozvoj a obnova sportovních areálů, rekonstrukce kulturních památek, výsadba regenerační zeleně .....*
- *Finanční nástroj na podporu rozvoje venkova, který spadá do společné zemědělské politiky EU. Prostředky z tohoto fondu slouží ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví, zlepšení životního prostředí a krajiny nebo kvality života .....*
- *Do mapy zakreslete a popište jednotlivé kraje a regiony soudružnosti*

2.8 Postavení ČR v rámci EU

Cíle

Po nastudování této kapitoly budete mít základní přehled o postavení České republiky v rámci Evropské unie.

Klíčová slova

Čistý příjemce

Česká republika je členským státem od 1. května 2004, kdy došlo k největšímu rozšíření EU. Při vstupu do Evropské unie se zavázala přijmout společnou evropskou měnu. Není však stanovena lhůta, do kdy ji musí přijmout. Jako jedna z mála zemí tedy stále využívá v platebním styku svou národní měnu, nikoliv euro.

Česká republika samozřejmě jako ostatní státy přispívá do společného rozpočtu Evropské unie. Zároveň z něj jako členský stát čerpá finanční prostředky prostřednictvím různých programů a politik. Otázkou je, zda ČR více do rozpočtu EU dává či naopak z něj dostává.

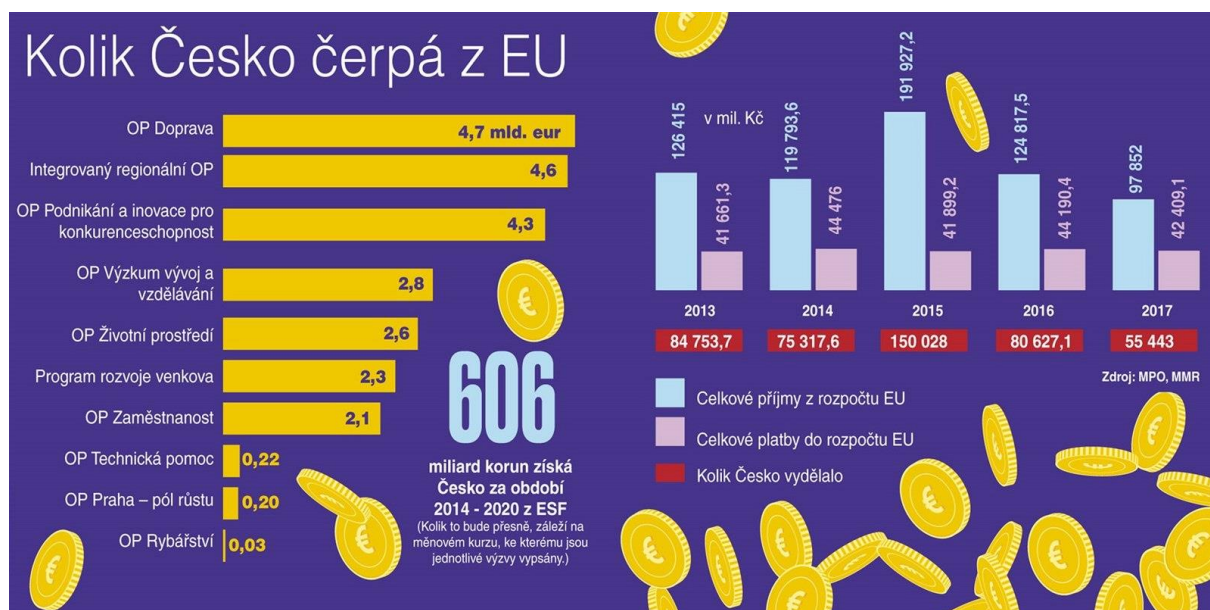
Česká republika ještě stále více z evropského rozpočtu čerpá, než do něj posílá. V takovém případě se o státě mluví jako o „čistém příjemci“. Znamená to tedy stav, kdy země EU více dostává z EU, než do něj odvádí. Největší příjem z rozpočtu EU tvoří příjmy ze strukturálních fondů (70 %) a prostředky na Společnou zemědělskou politiku. Samozřejmě to není jediná výhoda členství. [57] [68]

Kladná bilance ČR vůči rozpočtu EU je dlouhodobá, již od jejího vstupu. Důvodem je, že EU se vždy snaží zmírnit rozdíly oproti různým regionům, aby rozdíly v jednotlivých oblastech byly co nejmenší. Z toho důvodu jde velký objem peněžních prostředků novým členským státům.

Například v roce 2014 měla ČR čistou pozici (příjmy z rozpočtu EU po odečtení příspěvků do něj) vůči evropskému rozpočtu v částce asi 76 mld. Kč, tzn. zhruba 7 500 Kč na občana. [68]

Následující obrázek znázorňuje čerpání ČR z rozpočtů EU v rámci jednotlivých operačních programů. Z něj je patrné, že nejvíce prostředků se čerpá z OP Doprava (4,7 mld. eur), z Integrovaného regionálního OP (4,6 mld. eur) a následně z OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (4,3 mld. eur). Dále je vidět rozdíl mezi příjmy a výdaji z rozpočtu EU.

Obrázek 26: Postavení ČR z hlediska čerpání z rozpočtů EU

Zdroj: [56]

Kontrolní otázky

- *Od kdy je ČR členem Evropské unie?*
- *Jak je na tom ČR z hlediska čerpání peněz z EU?*

Cvičení a úkoly

- *Najděte ve svém okolí projekt, který byl financován některým z fondů Evropské unie v programovém období 2014 - 2020. Spolužákům ho předněte spolu s informacemi o výši dotace, operačním programu. Přidat můžete také fotografie*

3 DIDAKTICKÝ ROZBOR

Návrh učebního textu je směřován zejména pro žáky středních odborných škol zabývající se problematikou Evropské unie. Obvykle je učivo Evropské unie zahrnuto v učebních osnovách 3. a 4. ročníků. Mnohdy je také téma Evropské unie součástí profilových maturitních zkoušek, které je plně v kompetenci ředitelích středních škol.

Návrh učebního textu má pomoci studentům získat komplexní přehled o této problematice, získat znalosti a vědomosti, vytvořit si vlastní názor a umět ho obhájit, a v neposlední řadě studenty motivovat k zájmu o Evropskou unii. Má sloužit jako podklad, který jim pomůže při samotné výuce či přípravě na ni.

Při tvorbě návrhu učebního textu jsem se snažila o to, aby byl text co nejjasnější pro pochopení, obsahoval jasné a výstižné souvětí, aby byl přehledný, zajímavý a obsahoval základní informace, které studenti skutečně využijí při výuce a jsou pro ně podstatné. Jinými slovy, aby je příliš nezahltil detaily a zbytečnými informacemi, které jsou až příliš odborné pro jejich potřeby.

Na začátku každé podkapitoly 2. části této práce je vždy stanoven cíl, kterého by měl student dosáhnout, co by mu měla daná kapitola přinést, a dále klíčová slova. Klíčová slova jsou základní pojmy, které by měl žák znát a zároveň by měla pomoci k lepší orientaci s touto prací.

Závěry každé z podkapitol jsou tvořeny kontrolními otázkami, a cvičeními a úkoly. Jedná se o jakousi hodnotící část této práce, která je prakticky zaměřena. Kontrolní otázky mají pomoci studentům k sebehodnocení, zda probranou látku dobře ovládají nebo na studiu musí ještě více zapracovat a zaměřit se na něj, či na jakou část látky se mají více zaměřit. Cvičení a úkoly jsou tvořeny různými doplňovacími cvičeními, tajenkou, testy či praktickými úkoly, kdy si sami mají vyhledat informace či je žákům přímo přednést. Tato část práce má posloužit nejen k opakování probíraného učiva a podpořit tak lepší zapamatování si ho, ale také má prověřit, zda žáci správně pochopili danou problematiku. Dále má za cíl žáky zaujmout, motivovat je, podpořit jejich zájem o učení, pobavit je a rozvíjet jejich samostatnost.

Celou práci provází obrázky či tabulky, které doplňují učební text či ho rozšiřují o další informace. Jejich vedlejší funkce je, že celý návrh učebního textu zpestřují a tvoří ho pro žáky více zajímavějším, mohli by jim pomoci i k lepšímu zapamatování informací. Dále jsou v práci, pro větší přehlednost, zvýrazněny důležité pojmy jiným stylem písma (např. je

použito písmo tučné), jsou využity různé odrážky a zejména jsem se snažila o logické řazení učebního textu do odstavců.

Didaktický rozbor provádí vyučující před samotným vyučováním v rámci přípravy, kdy se snaží probírané učivo co nejlépe předat s cílem co nejlepšího využití. Jedná se zejména o myšlenkovou činnost. Samozřejmostí je, že učitel by měl být odborník na probíranou problematiku. Při přípravě musí dbát na to, zda je obsah učiva v souladu se školními osnovami daného předmětu a ročníku studia, musí znát cíl předmětu, žáky, kterým učivo předává. To vše, a nejen to, musí zohlednit při přípravě na výuku a zejména pak zaměřit se na způsob, jakým způsobem probíranou látku studentům předá. Nejčastější metodou je výklad či přednáška. Ta je ale mnohdy pro studenty ne příliš zajímavá, proto by ji měl vyučující zpestřit nejen například powerpointovou prezentací, ale různými ilustracemi či praktickými cvičeními.

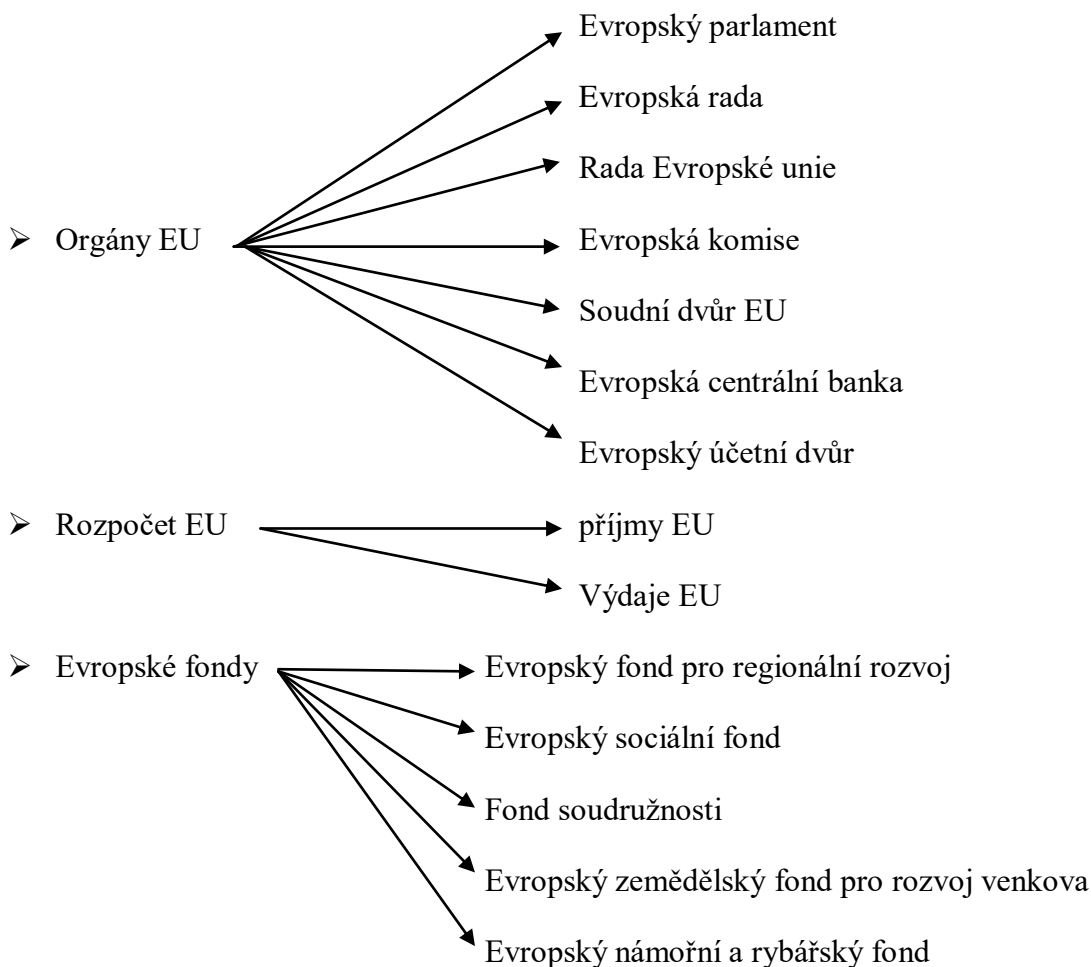
Při didaktické analýze se obvykle provádí analýza obsahu učiva, mezipředmětových vztahů a analýza činnosti studentů. Ohledně didaktické analýzy učiva nás zajímá pojmová analýza, vztahová analýza a nakonec analýza praktická.

Pojmová analýza, jak už z názvu vypovídá, se zabývá základními pojmy a výrazy, které jsou pro danou oblast důležité a měly by na sebe logicky navazovat. Student by je měl bezpodmínečně znát, aby mohl na toto učivo navázat dalším. Základní pojmy v tomto učebním textu mnohdy vychází z učiva jiných předmětů, které žáci musí znát, aby pochopili problematiku Evropské unie a dále na tyto pojmy navazovali. Mezi tyto klíčové pojmy patří například obecně pojem Evropské unie, kdy žáci se s tímto pojmem již setkali v předchozí výuce například v předmětech Ekonomika, Dějepis, Zeměpis či Zahraniční obchod. Ačkoliv nemají detailnější informace, tak se s tímto pojmem již setkali. Dále například členské státy, schengenský prostor či příjmy a výdaje, které jsou nutné pro pochopení fungování rozpočtu Evropské unie. S posledně jmenovanými se žáci mohli setkat například v předmětu Ekonomika nebo Účetnictví. Vztahová analýza se zabývá určením vztahů a vazeb mezi pojmy.

Následující výčet zobrazuje základní pojmy tohoto návrhu učebního textu a částečně znázorňuje i vazbu mezi nimi. Samotný pojem Evropská unie je pojem klíčový a pod sebou má ostatní pojmy. Mezi základní pojmy tedy v tomto případě patří:

- Evropská unie $\longrightarrow$ členské státy
- Schengenský prostor

- Historický vývoj
- Maastrichtská kritéria
- Podmínky pro členství

Praktická analýza se dle názvu zabývá praktickou stránkou vzdělávání. Řeší, zda je probírané učivo užitečné v praxi, zda ho student dále použije při dalším studiu či v životě.

Po studiu problematiky Evropské unie se žák naučí spoustu nových pojmů a získá nové znalosti a vědomosti, které nejenže jistě využije i v dalších předmětech, ale také mu jistě poslouží v praktickém životě. Jedním z důvodů je fakt, že Česká republika je členem Evropské unie, je to často probírané téma a stále velmi aktuální. Žáci se mohou například po studiu věnovat získávání dotací z Evropských fondů.

ZÁVĚR

Cílem závěrečné práce bylo vytvořit návrh učebního textu se zaměřením na Evropskou unii, která je určena zejména pro střední odborné školy. Snahou bylo vytvořit ucelený studijní podklad, který poslouží žákům středních škol a pomůže jim k získání znalostí a vědomostí týkající se problematiky Evropské unie. Ideálně je motivuje k dalšímu učení a vzdělávání. Práce byla tvořena třemi částmi.

Úvodní část této práce se zabývala obecnou, a zvláště pak oborovou didaktikou. Jelikož tyto vědní disciplíny jsou důležité pro celý vzdělávací proces a učení obecně. Po definování těchto dvou vědních disciplín se práce zabývala didaktickými zásadami či prostředky. Snažila se vysvětlit vyučovací proces, jeho etapy či vyučovací metody.

Druhá kapitola závěrečné práce se zabývala již samotným návrhem učebního textu, který byl zaměřený na Evropskou unii. Nejprve se snažila studentům poskytnout základní informace o EU, vysvětlit historické souvislosti a vývoj tohoto integračního seskupení či podmínky pro vstup členských států. V další části učební text žákům přiblížil orgány Evropské unie, objasnil rozpočet, charakterizoval jednotné evropské fondy a spolu s tím vysvětlil regiony soudružnosti. Ke konci druhé kapitoly se pak pokusil nastínit postavení České republiky v rámci Evropské unie. Na úvodu každé podkapitoly učebního textu jsou cíle a klíčová slova, a naopak závěr každé podkapitoly obsahuje kontrolní otázky a cvičení a úkoly pro studenty.

Závěrečná, tedy třetí část tohoto návrhu učebního textu se zabývala didaktickým rozborem učebního textu.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] *Abeceda fondů EU 2014-2020: jak fungují evropské fondy? Projekt: Krok za krokem: kam se obrátit pro radu?* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2015. ISBN 978-80-7538-013-5.
- [2] *Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Odbor evropských fondů. 2007. Dostupné také z: <<http://www.osf-mvcr.cz/abeceda-fondu-eu-2007-2013>>.
- [3] Agri ČR+. Účetní dvůr nakládá SZP [online]. 2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<http://www.agricrplus.cz/ucetni-dvur-naklada-szp>>.
- [4] Aktuálně.cz. Evropský účetní dvůr v Lucembursku [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/evropsky-ucetni-dvur-v-lucemburku/r~i:photo:485607/?redirected=1525898755>>.
- [5] BALDWIN, Richard E. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1.
- [6] Cebre. Volby do Evropského parlamentu [online]. © 2002-2018. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <<https://cebre.cz/docs/volby-do-evropskeho-parlamentu>>.
- [7] *Co mi přináší Evropská unie?: možnosti podpory pro vaše projekty i váš rozvoj*. Luxembourg: Publications Office, 2013. ISBN 9789279293146
- [8] CVRIA. Orgán – Celková prezentace [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/cs/>.
- [9] ČADÍLEK, Miroslav a Aleš LOVEČEK. *Didaktika odborných předmětů* [online]. Brno, 2005 [cit. 2016-06-08]. Dostupné z: <http://boss.ped.muni.cz/vyuka/material/puvodni/skripta/dop/didodbpr.pdf>
- [10] ČERVENKOVÁ, I. *Metody výuky a organizace vyučování*. Ostrava, 2013. ISBN 978-80-7464-238-8. Dostupné také z: <http://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-cervenkova-vyukove-metody-a-organizace-vyucovani.pdf>
- [11] Česká justice. Soudci soudního dvora EU by mohli být jmenováni opakovaně bez výběrového řízení dvůr [online]. 2017. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<http://www.ceska-justice.cz/2017/07/soudci-soudniho-dvora-eu-by-mohli-byt-jmenovani-opakovane-bez-vyberoveho-rizeni/>>.

- [12] Česká televize. Cena za členství v EU: Británie platí méně, než tvrdí zastánci odchodu [online]. 2016. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1824050-cena-za-clenstvi-v-eu-britanie-plati-mene-nez-tvrdi-zastanci-odchodu>>.
- [13] DotaceEU. Informace o fondech [online]. 2018. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Informace-o-fondech>>.
- [14] DotaceEU. Regiony regionální politiky [online]. 2018. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>>.
- [15] EUR-Lex. Rozdělení pravomocí v Evropské unii [online]. 2016. [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aai0020>>.
- [16] Euroactiv. Základní druhy řízení před Evropským soudním dvorem [online]. 2004. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://euractiv.cz/section/vnitro-a-spravedlnost/opinion/zkladn-druhy-zen-ped-evropskm-soudnm-dvorem/>>.
- [17] EuropeanParliament. Antonio Tajani [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meps/en/2187/ANTONIO_TAJANI_home.html>.
- [18] Euroskop. Evropská komise [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/109/sekce/evropska-komise/>>.
- [19] Euroskop. Evropská rada [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/90/sekce/evropska-rada/>>.
- [20] Euroskop. Evropský parlament [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/92/sekce/evropsky-parlament/>>.
- [21] Euroskop. Evropský soudní dvůr [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/101/sekce/evropsky-soudni-dvur/>>.
- [22] Euroskop. Evropský účetní dvůr [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/832/sekce/evropsky-ucetni-dvur/>>.
- [23] Euroskop. Hlavní změny ve fungování EU [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8880/sekce/hlavni-zmeny-ve-fungovani-eu/>>.

- [24] Euroskop. Instituce EU [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/76/sekce/instituce-eu/>>.
- [25] Euroskop. Komisař za Českou republiku [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/206/sekce/komisar-za-ceskou-republiku/>>.
- [26] Euroskop. Pravomoci EP [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/9250/sekce/pravomoci-ep/>>.
- [27] Euroskop. Předsednictví ČR v EU 2009 [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/112/sekce/ceske-predsednictvi-eu-2009/>>.
- [28] Euroskop. Rada EU [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/98/sekce/rada-eu/>>.
- [29] Euroskop. Soud pro veřejnou službu [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/103/sekce/soud-pro-verejnou-sluzbu/>>.
- [30] Euroskop. Tribunál [online]. © 2005-2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/102/sekce/tribunal/>>.
- [31] Euroskop. Výdaje rozpočtu EU [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <<https://www.euroskop.cz/8879/sekce/vydaje-rozpocet-eu/>>.
- [32] Euroskop. Vývoj příjmů EU [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/gallery/76/22914-vyvoj_prijmu_eu.jpg>.
- [33] Evropa 2045. Rozpočet z přímých zdrojů [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.evropa2045.cz/hra/klara/napoveda/html/obr/rozpocet_z_primych_zdroju_1.png>.
- [34] Evropa. Evropská komise [online]. 2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_cs>.
- [35] Evropa. Evropská komise [online]. 2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_cs>.
- [36] Evropa. Evropská rada [online]. 2018. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-council_cs>.
- [37] *Evropa. Informační příručka pro mladé*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2015. ISBN 978-92-79-40208-1

- [38] Evropa. Na co jdou prostředky z rozpočtu EU [online]. 2018. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/money/expenditure_cs>.
- [39] Evropská centrální banka. Činnost [online]. 2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/html/index.cs.html>>.
- [40] Evropská centrální banka. Generální rada [online]. 2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/genc/html/index.cs.html>>.
- [41] Evropská centrální banka. Rada guvernérů [online]. 2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.cs.html>>.
- [42] Evropská centrální banka. Výkonná rada [online]. 2018. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/eb/html/index.cs.html>>.
- [43] Evropská komise. Fond solidarity EU [online]. [cit. 2018-05-18]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/solidarity-fund/>.
- [44] Evropská komise. Fond soudružnosti [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/cs/funding/cohesion-fund/>.
- [45] Evropská komise. Hlavní strana [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?language=cs>>.
- [46] Evropská komise. Jean-Claude Juncker [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/president_en>.
- [47] Evropská komise. Rozvoj venkova 2014-2020 [online]. 2016. [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_cs>.
- [48] Evropská rada. Rada Evropské unie. Coreper I [online]. 2017. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <<http://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/coreper-i/>>.
- [49] Evropská Rada. Rada Evropské unie. Rozpočet EU [online]. 2018. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-annual-budget/>>.
- [50] Evropská unie hrou. Mapa Evropské unie [online]. © 2018. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <<http://www.euhrou.cz/aktuality/mapa-evropske-unie531e.html?referrerID=1036>>.
- [51] Evropská unie. Evropský parlament [online]. 2018. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_cs>.

- [52] Evropská unie. Jednotlivé země [online]. 2018. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_cs>.
- [53] FIALOVÁ, J. Význam učebnice pro výuku. http://www.nuv.cz/uploads/TTnet/workshop_cerven_2013/Vyznam_ucebnice_pro_vyuku.pdf
- [54] FRIEDMANN, Z. Oborová didaktika. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/oborova_didaktika.pdf
- [55] Historie evropské integrace. 2005. http://www1.osu.cz/home/rumpel/jean%20monet/prezentace/historie_ei_rumpel.pdf
- [56] iDnes.cz Dotace EU budou evropské jen trochu. Unie dá Česku to, co od něj vybrala. [online]. 2018. [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://ekonomika.idnes.cz/evropska-unie-brusel-dotace-brexite-duj-/eko_euro.aspx?c=A180515_401327_eko_euro_rts>.
- [57] iDnes.cz. Česko v pololetí získalo z EU o 16,7 miliardy korun více, než zaplatilo [online]. 2017. [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://ekonomika.idnes.cz/kolik-cesko-ziskalo-z-eu-bliance-cerpani-penez-f4d-/eko_euro.aspx?c=A170731_154213_eko_euro_pas>.
- [58] Info.cz. Jak šel čas s evropskou integrací: Podívejte se na historické milníky, které vedly ke vzniku dnešní EU [online]. 2018. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <<https://www.info.cz/historie-vznik-eu-wiki>>.
- [59] Instory.cz. Evropská komise chystá bič na státy, které nechtějí přijímat migranty [online]. 2016. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<http://zpravy.instory.cz/3409-evropska-komise-chysta-bic-na-staty-ktere-nechteji-prijimat-migranty.html>>.
- [60] Investiční web. Evropské centrální banky prý v tichosti tiskly stovky miliard eur [online]. 2015. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <<https://www.investicniweb.cz/news-2015-12-11-evropske-centralni-banky-pry-v-tichosti-tiskly-stovky-miliard-eur/>>.
- [61] JANÍK, T. Didaktika obecná a oborová: Pokud o vymezení a systematizaci pojmů. Centrum pedagogického výzkumu PdF MU, Brno
- [62] JANIŠ, Kamil. Obecná didaktika - vybraná témata. Vyd. 5. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012, 108 s. ISBN 978-80-7435-224-9
- [63] KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie: hospodářské politiky*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 978-80-246-1212-6

- [64] MAŇÁK, J. a V. ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5
- [65] Ministerstvo financí ČR. *Víceletý finanční rámec* [online]. 2015. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <<https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/vicelety-financni-ramec/vicelety-financni-ramec-2014--2020-20232>>.
- [66] Na cestě k rozšíření Unii: Dokument o strategii, 2002. Dostupné také z: <<https://ekonom.ihned.cz/c1-10483370-zprava-evropske-komise-o-pokroku-jehoz-na-cestech-k-pristoupeni-dosahly-jednotlive-kandidatske-zeme>>.
- [67] Ochrana, F., Pavel, J., Vitek, L. a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance. Financování podnikatelských a nepodnikatelských aktivit*. GradaPublishing, 2010, 264 s
- [68] *Parlamentní listy. Čistá pozice České republiky vůči rozpočtu EU za rok 2014* [online]. 2015. [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <<https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/Cista-pozice-Ceske-republiky-vuci-rozpoctu-EU-za-rok-2014-355708>>.
- [69] PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Martin SOBOTKA. *Veřejné finance II*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2013. ISBN 978-80-7395-731-5.
- [70] PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2006. 271 s. ISBN 80717839945.
- [71] PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média: Příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998, 150 s. ISBN 80-85931-49-4.
- [72] SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 978-80-247-1821-7.
- [73] TOP09. *K čemu je dobrý Evropský parlament* [online]. 2014. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <<https://www.top09.cz/proc-nas-volit/politika/evropska-unie/evropska-unie-a-my/k-cemu-je-dobry-evropsky-parlament-15857.html>>.
- [74] Twitter. Donald Tusk [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <<https://twitter.com/eucopresident>>.
- [75] *Zápisky ke studiu. Význam Maastrichtské smlouvy* [online]. 2011. [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: <<http://www.hodvoko.estranky.cz/clanky/pravo-evropske-unie/vyznam-maastrichtske-smlouvy.html>>.
- [76] ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 978-80-247-4590-9.

[77] ZUJEV, DmitrijDmitrijevič. *Akotvorit' učebnice*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo (Bratislava), 1986. ISBN (váz.).